BANKA SLOVENIJE

LETNO POROČILO

LETO 1992

BANKA SLOVENIJE
388
inv. M9960368

PREGLED VSEBINE:

UVODNA BESEDA GUVERNERJA BANKE SLOVENIJE

I. BANKA SLOVENIJE: ZAKONSKI STATUS IN NALOGE

II. SLOVENSKO GOSPODARSTVO V LETU 1992

1. Splošni pregled
2. Javne finance
3. Ekonomski odnosi s tujino

III. DENARNA POLITIKA IN INSTRUMENTI

1. Nameni in usmeritev denarne politike
2. Denarna politika
3. Instrumenti denarne politike

IV. DRUGI POSLI BANKE SLOVENIJE

1. Nadzor bank in hranilnic
2. Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv
3. Izdajanje bankovcev
4. Mednarodno sodelovanje

V. LETNI OBRAČUN BANKE SLOVENIJE

Leto 1992 je bilo za Banko Slovenije prvo leto oblikovanja in utrjevanja nove denarne politike, z vrsto problemov, značilnih za gospodarstva na prehodu iz enega v drug gospodarski sistem. Ne glede na težave, ki jih je morala premagovati slovenska država pri utrjevanju svoje samobitnosti, si je Banka Slovenije prizadevala, da bi v čim večji meri dosegala primarni cilj vsake denarne politike - denarno in z njo povezano cenovno stabilnost. Prav makroekonomska stabilnost je najpomembnejša za uspeh transformacije gospodarstva. Nestabilnost zmanjšuje vrednost dosežkov reforme, povečuje politična nasprotja in hkrati onemogoča reformna prizadevanja. Zato je v procesu transformacije temeljno vprašanje, kako lahko na novo osnovana centralna banka s pomočjo stabilizacijsko naravnane denarne politike utrdi zaupanje v domačo valuto in s tem v nacionalno gospodarstvo. Za približevanje k temu cilju je Banka Slovenije uporabljala predvsem uravnavanje količine denarja v obtoku; tako tečaj kot obrestna mera sta v primerjavi z dokaj stabilnim povpraševanjem po denarju kategoriji, prek katerih bi Banka Slovenije zelo težko ali celo sploh ne prispevala k zniževanju inflacije in k stabilizaciji aktivnosti. V svojem delovanju je Banka Slovenije vedno upoštevala tudi posledice omejevalne denarne politike. Če jih ne bi, bi bila morda inflacija nižja, prišlo pa bi do tako hudih negativnih učinkov, da bi bila prisiljena denarno politiko radikalno spremeniti.

Znano je, da tudi neodvisna centralna banka v svojih prizadevanjih ne more biti povsem uspešna, če nima hkrati stabilizacijske opore v politiki plač in v fiskalni politiki. Prav ti dve politiki pa sta bili že večkrat pod vplivom izkušenj iz nekdanjega gospodarskega in političnega sistema.

Denar je plašen kot srna, pravi star slovenski pregovor, zato je zaupanje v sistem - gospodarski, politični, bančni - prvi pogoj, da se bo denar vrnil v slovensko gospodarstvo; to velja tako za prihranke domačih varčevalcev kot tudi za denar tujih vlagateljev. Ker so denarni trgi medsebojno vse bolj prepleteni, se prav na podlagi signalov, ki jih daje denarna politika, ustvarja zaupanje ali nezaupanje. Zato sta stabilnost slovenskega tolarja in s tem povezana stabilizacija cen osnovna pogoja za novo gospodarsko rast, za nova delovna mesta in za vključevanje Slovenije v mednarodne gospodarske tokove.

Guvernér

dr. France Arhar

I. BANKA SLOVENIJE: ZAKONSKI STATUS IN NALOGE

Banka Slovenije je bila kot centralna banka Republike Slovenije ustanovljena z zakonom dne 26. junija 1991. V prvih mesecih po ustanovitvi je opravljala naloge v okviru dinarskega denarnega sistema in skladno z enotno denarno politiko Narodne Banke Jugoslavije. Efektivni denarni nadzor je prevzela 8.oktobra 1991. ob uvedbi nove slovenske valute.

Temeljne naloge Banke Slovenije so skrb za stabilnost valute in za splošno likvidnost plačevanja v državi in v tujino. Za uresničevanje teh nalog Banka Slovenije:

- uravnava količino denarja v obtoku,
- skrbi za splošno likvidnost bank in hranilnic,
- skrbi za splošno likvidnost v plačevanju v tujino,
- nadzira banke in hranilnice,
- izdaja bankovce in daje bankovce in kovance v obtok,
- predpisuje pravila za zagotavljanje jamstva za vloge občanov,
- predpisuje, organizira in usklajuje informacijski sistem, potreben za opravljanje svojih funkcij,
- opravlja posle za Republiko Slovenijo v skladu z zakonom,
- opravlja druge posle, določene z zakonom.

Organa Banke Slovenije sta Svet Banke Slovenije in guverner. Svet sestavlja enajst članov: guverner Banke Slovenije, ki je predsednik sveta, namestnik guvernerja in trije viceguvernerji ter šest članov iz vrst neodvisnih strokovnjakov. Guvernerja Banke Slovenije in šest zunanjih članov sveta imenuje državni zbor za šest let na predlog predsednika Republike Slovenije. Namestnika guvernerja in viceguvernerje imenuje državni svet za šest let na predlog guvernerja. Po zakonu so pristojnosti Sveta Banke Slovenije določanje denarne politike in sprejemanje ukrepov za njeno izvajanje. Guverner izdaja sklepe in druge splošne akte s področja poslovanja Banke Slovenije ter navodila za enotno uporabo predpisov, sklepov in ukrepov Sveta Banke Slovenije.

Za uresničevanje nalog, določenih z zakonom, sta guverner in Svet Banke Slovenije odgovorna državnemu zboru. Banka Slovenije mora vsaj polletno predložiti državnemu zboru poročilo o svojem delu; poleg tega državni zbor potrdi finančni načrt in letni obračun banke. Pri izvajanju denarne politike in drugih nalog, določenih z zakonom, je Banka Slovenije neodvisna. Zakon izrecno določa, da sme Banka Slovenije odobravati Republiki Sloveniji posojila le do višine 5% letnega proračuna oziroma do ene petine predvidenega proračunskega primanjkljaja; posojila morajo biti poravnana do konca proračunskega leta, kar pomeni, da ne morejo biti vir financiranja primanjkljaja. Do konca leta 1992 se vlada še ni zadolžila pri Banki Slovenije.

II. SLOVENSKO GOSPODARSTVO V LETU 1992

1. SPLOŠNI PREGLED

V letu 1992 so najprej ali predvsem prihajali na dan problemi, katerih začetek sega daleč nazaj. Ti problemi bi bili pred nami, četudi se ne bi pričele priprave na prehod v tržno gospodarstvo in tudi če ne bi prišlo do razpada nekdanje države. Ker pa se je zgodilo tudi to, so gospodarske težave še toliko hujše.

Do leta 1992 se je slovenska prodaja na nekdanje jugoslovanske trge zmanjšala na četrtino nekdanjih. Realni bruto domači proizvod Slovenije se je v letu 1992 zmanjšal za 6,5%, industrijska proizvodnja za 13,2% in zaposlenost za 7,1%.

Tabela 1: Realne stopnje rasti bruto domačega proizvoda in industrijske proizvodnje letne stopnje rasti v %

	1988	1989	1990	1991	1992
Bruto domači proizvod	**-1,7**	**-1,8**	**-4,7**	**-9,3**	**-6,5**
- Kmetijstvo in gozdarstvo	-3,6	-3,3	1,7	-3,3	-13,0
- Predelovalna industrija	-2,9	-0,5	-10,8	-11,6	-14,5
- Gradbeništvo	0,1	1,6	-10,8	-16,6	-10,7
- Trgovina in popravila mot.vozil	-5,8	-10,6	-5,8	-11,1	-15,4
- Promet, skladiščenje in zveze	2,6	-0,2	-2,0	-14,6	2,0
- Javna uprava, izobr., zdravstvo	-0,7	0,4	1,6	-0,9	2,4
Industrijska proizvodnja	**-2,6**	**1,1**	**-10,5**	**-12,4**	**-13,2**
- Sredstva za delo	-7,0	4,0	-19,3	-21,9	-20,0
- Reprodukcijski materiali	0,2	-0,6	-10,1	-12,6	-10,6
- Potrošne dobrine	-3,9	2,1	-6,5	-9,5	-16,4

Vir: BDP - ocene Zavoda RS za makroekonomske analize in razvoj; industrijska proizvodnja - Zavod RS za statistiko.

Nastale razmere so bile ozadje raznovrstnih ukrepov v letu 1992. Ekonomska politika prehoda v tržno gospodarstvo naj bi bila osredotočena predvsem na pripravo in pričetek izvajanja lastninske reforme, to je na odpravo družbene lastnine podjetij, in z njo povezanega prestrukturiranja gospodarstva in bank. Pri tej usmeritvi pa je bilo kot kratkoročni ali prednostni cilj v ospredju zmanjšanje inflacije, ki je oktobra 1991, to je v trenutku dejanske osamosvojitve (z uvedbo lastnega denarnega sistema) znašala več kot 20% mesečno. Zmanjšanje inflacije je bilo načrtovano in je potekalo "mehko", brez šokov - in v drugi polovici leta je bila stopnja inflacije povprečno 2,2% mesečno ali okrog 30% letno. Ker je glavno breme stabilizacijske politike nosila Banka

Slovenije, je bil negativni vpliv na proizvodnjo verjetno večji, kakor bi bil sicer, čeprav je vzrok za zmanjševanje proizvodnje predvsem v skrčenju jugoslovanskega trga in v negotovosti podjetij glede lastninske reforme.

Slika 1: Industrijska proizvodnja (originalni in desezonirani podatki; indeksi, 1991 = 100)

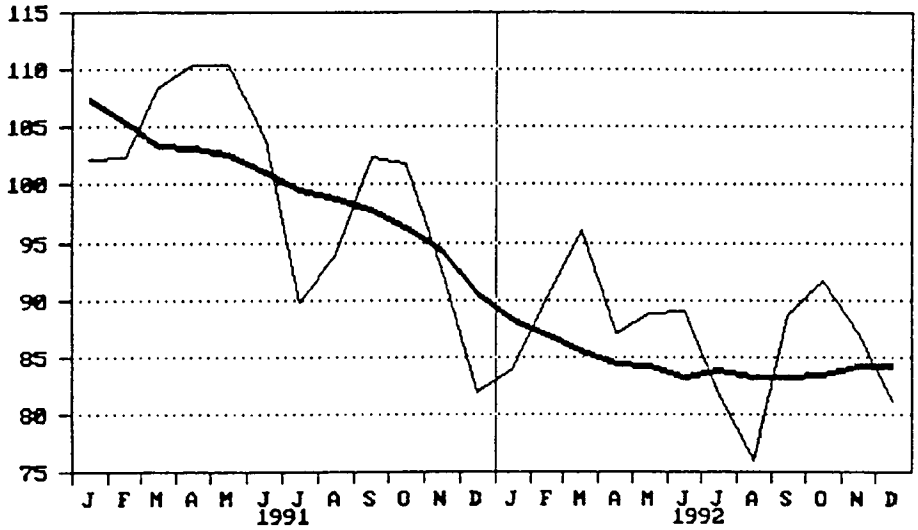

Vir: Zavod RS za statistiko.

Pri stabilizacijski politiki, ki jo je izvajala predvsem Banka Slovenije, so se v večji meri pokazale posledice drugje, na primer v investicijski dejavnosti in v ekonomskih odnosih s tujino. Realne obrestne mere bi bile tudi sicer visoke, vendar so bile zaradi politike zadrževanja apreciacije tolarja, še nekaj višje. Vprašanje pa je, ali so te nekaj višje obrestne mere vplivale na investicijsko dejavnost, saj bi bile realne obrestne mere visoke tudi če Banka Slovenije ne bi zagotavljala nekaj višjega deviznega tečaja, kakor bi sicer bil.

Prodaja na tuje se je v letu 1992 zelo zmanjšala. V drugem polletju je to deloma nadomestila rast domačega povpraševanja, in sicer zaradi rasti plač in izdatkov države. Fiskalna politika je sicer bila restriktivna in je državni sektor zaključil leto s presežkom, vendar so tako prejemki kot izdatki naglo rasli. Proti koncu leta je končno v več panogah prišlo do porasta proizvodnje, vendar še ne moremo govoriti o pričetku njenega trajnega naraščanja.

Tabela 2: Končna poraba bruto domačega proizvoda

v %

	1990	1991	1992
1. Bruto domači proizvod (4+5)	100,0	100,0	100,0
2. Izvoz blaga in storitev	**80,2**	**90,1**	**64,6**
- v države bivše Jugoslavije	47,6	37,5	16,8
- v drugo tujino	32,5	52,6	47,5
3. Uvoz blaga in storitev	**68,6**	**78,0**	**55,1**
- iz držav bivše Jugoslavije	35,5	28,9	13,6
- iz druge tujine	33,1	49,1	41,5
4. Saldo (2-3)	**11,6**	**12,1**	**9,5**
- države bivše Jugoslavije	12,1	8,6	3,2
- druga tujina	-0,5	3,5	6,3
5. Nacionalna končna poraba (6+7+8+9+10)	**88,4**	**87,9**	**90,5**
6. Nacionalna osebna poraba	53,2	52,4	53,2
7. Javna poraba	17,0	18,3	20,3
8. Investicije v osnovna sredstva	18,0	18,9	16,6
9. Prirast zalog	-1,4	-2,6	-0,3
10.Statistična napaka	1,6	0,9	0,8

Vir: Ocene Zavoda RS za makroekonomske analize in razvoj.
Nacionalna osebna poraba vključuje tudi porabo prebivalstva Slovenije v tujini.

2. JAVNE FINANCE

V 1991.letu začeta denarna reforma se je v letu 1992 nadaljevala. Sistem prometnih davkov je bil poenostavljen, uvedene so bile nižje davčne stopnje in davčne osnove so bile razširjene. Davčni sistem se je nadalje centraliziral. Visoko stopnjo avtonomije sta še vedno ohranila sistem zdravstvenega in socialnega zavarovanja, ki imata lastne posebne prispevke, ti pa so predstavljali 45% skupnih javnih prihodkov. Med davčnimi vrstami so po pomenu na prvem mestu prometni davki s 23% deležem in dohodnina s 15% deležem. Pomen carin in drugih uvoznih dajatev se v zadnjem obdobju precej zmanjšal - na 7% skupnih prihodkov (tabela 3).

Skladno s splošnimi stabilizacijskimi prizadevanji je konsolidirana bilanca državnega sektorja za leto 1992 izkazovala presežek v višini 2,9 mlrd SIT, kar je pomenilo 0,3% tekočega bruto domačega proizvoda. Pač pa so naglo rasli tako prihodki kot izdatki. Skupni prihodki, deflacionirani s cenami na drobno, so se od prejšnjega leta povečali za 1,4% in so pretežni del leta 1992 vztrajno realno naraščali. Med poglavitnimi razlogi za takšno gibanje so rast prevladujoče davčne osnove, in zvišanje prispevne stopnje Zavoda za zdravstveno zavarovanje.

Tabela 3: Konsolidirana bilanca državnega sektorja

	Vrednost v mio SIT		Delež v BDP v %	
	1991	1992	1991	1992
Prihodki	**152.797**	**466.818**	**43,8**	**47,5**
Dohodnina	21.635	69.089	6,2	7,0
Davki iz dobička	3.839	6.087	1,1	0,6
Obvezne socialne dajatve	68.457	225.897	19,6	23,0
Prometni davki	35.614	107.491	10,2	10,9
Carinske in uvozne dajatve	12.555	32.460	3,6	3,3
Drugi prihodki	10.697	25.794	3,1	2,6
Izdatki	**143.554**	**463.908**	**41,2**	**47,2**
Pokojninski sklad	38.597	127.660	11,1	13,0
Zdravstveni sklad	17.518	72.812	5,0	7,4
Republiški proračun	60.745	215.080	17,4	21,9
Občine	23.653	48.356	6,8	4,9
Federacija	3.041	-	0,9	-
Presežek	**9.243**	**2.910**	**2.7**	**0,3**

Vir: Ministrstvo za finance.

Skupni izdatki so rasli še nekoliko hitreje, vendar po sektorjih različno. Zavod za zdravstveno zavarovanje je izkazal presežek v višini 14,7 mlrd SIT oziroma 18% skupnih prejemkov. Občine so v globalu prav tako zaključile leto s presežkom, s primanjkljajem pa sta končala leto pokojninski sklad in proračun republik, slednji v višini 9,4 mlrd SIT.

V decembru je izdal proračun prve blagajniške zapise (zakladne menice; pred tem je že večje število občin izdalo obveznice), vendar je vrednost njihove prodaje v letu 1992 znašala le 440 mio SIT. Večji del primanjkljaja je financiral republiški proračun s črpanjem iz rezerv in z zadolževanjem znotraj državnega sektorja, pri pokojninskem in pri zdravstvenem skladu, v višini neto 8,4 mlrd SIT. V razmerjih izven sektorja je proračun v letu 1992 neto vračal posojila, predvsem poslovnim bankam v višini 4,7 mlrd SIT.

Ob koncu leta so obveznosti države iz domačih posojil in izdanih obveznic, predvsem obveznic iz let 1990 (RSL 1) in 1991 (RSL 2) in obveznic za sanacijo železarn, znašale skupaj 270,9 mlrd SIT. Zunanji javni dolg, predvsem iz posojil za ceste in železnice je znašal 42,6 mlrd SIT oziroma 427 mio USD. Ocenjene obveznosti Slovenije iz sukcesije (nerazpodeljeni tuji dolg bivše SFRJ in odplačila drugih tujih posojil) so znašale 45,4 mlrd SIT, skupna vrednost izdanih jamstev države pa je dosegla 71,5 mlrd SIT. Celotni javni dolg Slovenije je bil ob koncu leta ocenjen na 430,4 mlrd SIT oziroma 4,3 mlrd USD, kar je pomenilo 36,2% bruto domačega proizvoda.

3. EKONOMSKI ODNOSI S TUJINO

Poslovanje Slovenije s tujino se je v zadnjih treh letih precej spremenilo - v institucionalni ureditvi, po obsegu in regionalni usmeritvi ter v načinih financiranja. Izvoz in uvoz blaga in storitev, ki sta predstavljala v letu 1990 še okrog 150% velikosti bruto domačega proizvoda, sta se do leta 1992 zmanjšala na okrog 120%; obseg menjave z območji nekdanjih jugoslovanskih republik se je skrčil od 83% na 30% (tabela 2).

Tabela 4: Plačilna bilanca Slovenije 1992

v mio USD

	1992	Q.1	Q.2	Q.3	Q.4
A. Tekoče transakcije	**932**	**384**	**169**	**304**	**75**
1. Blago	542	353	92	170	-73
2. Nefaktorske storitve	397	47	83	120	147
2.1. Transport	97	10	19	32	36
2.2. Potovanja	389	60	87	114	128
2.3. Posredovanje	94	14	28	24	28
2.4. Zakup opreme	-63	-23	-15	-13	-13
3. Faktorske storitve	-92	-30	-24	-8	-30
4. Enostranski transferi	86	15	19	22	30
B. Dolgoročni kapital	**102**	**-12**	**12**	**63**	**39**
1. Neposredne naložbe	113	6	17	52	39
2. Naložbe v vrednostne papirje	-4	-0	-3	-2	1
3. Ostali dolgoročni kapital	-7	-18	-2	13	-0
3.1. Domači uradni sektor	-18	-3	-1	-5	-10
3.2. Bančni sektor	-45	-7	-24	6	-20
3.3. Ostali sektorji	56	-8	24	12	29
C. Kratkoročni kapital	**-119**	**35**	**-48**	**-59**	**-47**
1.1. Domači uradni sektor	...	...	...	...	...
1.2. Bančni sektor	-119	-58	-18	-59	16
1.3. Ostali sektorji	-0	93	-29	-1	-63
od tega: prebivalstvo	9	98	-26	-1	-61
Č. Neto napake in izpustitve	**-283**	**-303**	**54**	**-61**	**26**
D. Izravnalne postavke	**-29**	**-9**	**28**	**33**	**-81**
E. Sprememba zunanje pozicije Banke Slovenije	**-602**	**-95**	**-215**	**-281**	**-12**
Mednarodne rezerve	-603	-95	-215	-281	-13
Ostala imetja	1	0	-0	0	1

Vir: Banka Slovenije.

Negativni predznak (-) pomeni uvoz oziroma presežek uvoza nad izvozom v tekočih transakcijah, izvoz kapitala v kapitalskih transakcijah ter povečanje imetij v zunanji poziciji centralne banke.

V odnosih s tujino ustvarja Slovenija že vrsto let presežek, ki je znašal v letih 1990-1991 okrog 12% celotne končne porabe domačega proizvoda in v letu 1992 še vedno 9,5% te porabe ali 932 mio USD. Pri tem je bilo 143 mio USD presežka ustvarjenega v odnosih z območji nekdanje Jugoslavije in 789 mio USD z drugo tujino. Izvoz je v večini let presegal uvoz že v blagovni menjavi, predvsem pa v turizmu, transportu in oplemenitenju blaga. Presežek tekočega dela plačile bilance je nastajal največ zaradi posebnih jugoslovanskih razmer. V poslovanju znotraj države so ga financirali obsežni fiskalni in drugi medregionalni transferji. Presežek s tradicionalno tujino pa je odražal za slovenska podjetja ugoden devizni tečaj, kakršen se je oblikoval na enotnem deviznem trgu pod vplivom močnega uvoznega povpraševanja iz drugih delov države.

Blagovna menjava

V letu 1992 je znašal izvoz blaga iz Slovenije 6.681 mio USD, uvoz pa 6.141 mio USD, od tega izvoz v nekdanje jugoslovanske republike 1.508 mio USD in uvoz s teh območij 1.218 mio USD. Izvoz v preostalo tujino je znašal 77% celotnega izvoza (5.173 mio USD) in se je od leta 1991 povečal za 8,0% (ali za 3,9%, če izločimo vpliv sprememb medvalutnih razmerij). Uvoz iz preostale tujine je znašal 80% celotnega uvoza oziroma 4.923 mio USD in je od preteklega leta porasel za 0,1% oziroma se je po stalnih medvalutnih razmerjih zmanjšal za 4,7%.

Slika 2: Blagovna menjava Slovenije (brez oplemenitenja, brez menjave z državami bivše Jugoslavije; v mio USD)

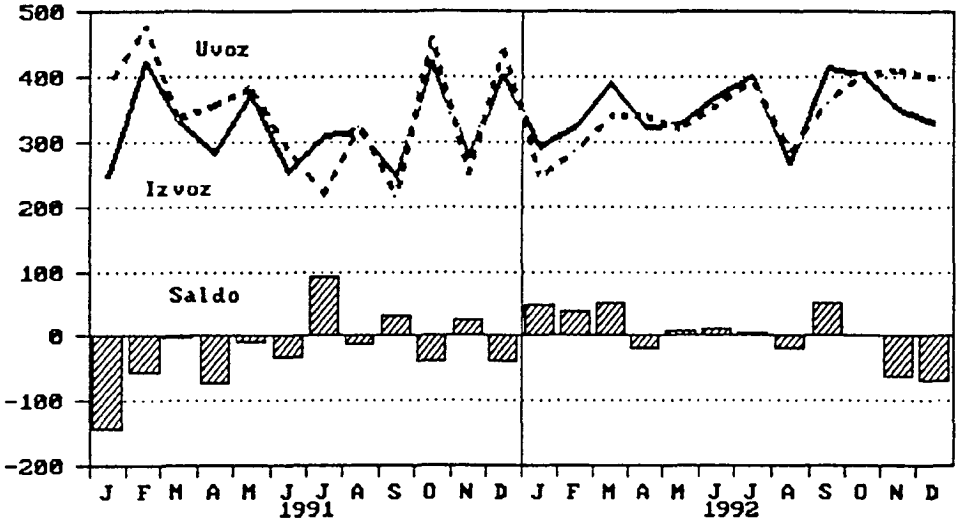

Vir: Zavod RS za statistiko, Banka Slovenije.

Kljub 6,5-odstotnemu padcu skupne gospodarske aktivnosti in 13,2-odstotnemu zmanjšanju industrijske proizvodnje ter kljub povečanju zunanje vrednosti tolarja, so bili doseženi v blagovni menjavi s tradicionalno tujino sorazmerno dobri rezultati.

Slovenija je v zadnjih letih izgubljala nekatere zelo pomembne trge, najprej bližnjevzhodne in zatem trg nekdanje Sovjetske zveze (ki se je zmanjšal za 29% v letu 1992 oziroma za 59% v zadnjih dveh letih), s skupnim učinkom v vrednosti okrog 10% celotnega blagovnega izvoza. Do leta 1992 je Slovenija ta izpad več kot nadomestila s preusmeritvijo na zahodne trge, predvsem v države Evropske skupnosti, v katere je izvoz v letu 1992 porasel za 14%, in v države EFTE, v katere se je izvoz povečal za 17%.

Tabela 5: Regionalna usmeritev blagovne menjave Slovenije

v mio USD

	Izvoz			Uvoz		
	1991+	1992+	1992*	1991+	1992+	1992*
Evropska skupnost	**2.471**	**2.816**	**3.669**	**2.489**	**2.417**	**3.078**
- Francija	427	595	616	480	475	492
- Italija	742	732	880	668	683	839
- Nemčija	1.025	1.185	1.805	1.016	954	1.394
- Nizozemska	53	63	92	90	82	104
- Velika Britanija	107	126	141	77	66	74
EFTA	**330**	**385**	**461**	**566**	**622**	**689**
- Avstrija	222	281	341	379	449	500
- Švedska	45	39	45	57	60	64
- Švica	41	43	50	101	87	100
Druge države OECD	**247**	**264**	**288**	**298**	**278**	**303**
- ZDA	164	175	195	147	144	167
- Japonska	18	15	16	108	88	88
Države nekdanje ZSSR	**313**	**222**	**226**	**287**	**242**	**251**
Države nekdanje Jugoslavije	**-**	**1.432**	**1.508**	**-**	**1.139**	**1.218**
- Hrvaška	-	892	952	-	778	852
- ZR Jugoslavija	-	385	400	-	263	268
Druge države	**513**	**495**	**529**	**491**	**576**	**602**
SKUPAJ	**3.874**	**5.614**	**6.681**	**4.131**	**5.274**	**6.141**

Vir: Bilten Banke Slovenije.
+ Brez poslov oplemenitenja. * Vključno s posli oplemenitenja.

Preusmerjanje izvoza v nekdanjo Sovjetsko zvezo na zahodne trge v večini primerov ne zadeva istega asortimana blaga, temveč so bila v ozadju velika strukturna prilagajanja domače ponudbe. Podobno velja za prodaje na trge nekdanje Jugoslavije, vendar je bilo tu zmanjšanje obsega trgovine bistveno večje. Izvoz na ta območja se je samo v letu 1992 skrčil za okrog 60%, na manj kot 25% tistega ob koncu osemdesetih let (ocene za izvoz blaga in storitev). Menjava se je še naprej zmanjševala vse 1992.leto, največ zaradi mednarodnega embarga Srbije in Črne gore, vendar pa tudi v poslovanju s Hrvaško.

Storitve

Prejemki od nefaktorskih storitev so znašali 1.214 mio USD ali 15% vseh tekočih prejemkov. Slovenija ima v večini storitvenih panog presežek, ki je znašal v letu 1992 skupaj 397 mio USD, v predhodnih letih pa je z vključenimi posli oplemenitenja ta običajno presegal milijardo USD (brez upoštevanja transakcij z Jugoslavijo).

V letu 1992 so znašali slovenski prejemki od **turizma** (in drugih potovanj) po oceni 670 mio USD, izdatki pa 281 mio USD, pri čemer je ta panoga zopet največ prispevala k skupnemu tekočemu presežku. Evidenca turistične potrošnje tujcev, pa tudi slovenskih rezidentov v tujini je še pomanjkljiva, vendar kažejo posredni kazalci na sorazmerno uspešno okrevanje te panoge po krizi leta 1991. Pri tem se struktura turističnega povpraševanja očitno precej naglo spreminja: pomembnejši postajajo dnevni prihodi tujcev-izletnikov, manj pomembne pa nočitve, medtem ko se je tranzit občutno zmanjšal. Zaradi rasti ponudbe, namenjene izletniškim gostom, celotni turistični izkupiček ni bistveno zaostajal za tistim pred letom 1991.

Izdatki slovenskih turistov na tujem so bili tudi v letu 1992 osredotočeni v glavnem na Hrvaško; neto vrednost turističnega "uvoza" s Hrvaške je bila ocenjena na blizu 150 mio USD.

Vrednost **transportnih** storitev je v letu 1992 precej upadla in je znašala 288 mio USD v izvozu ter 190 mio USD v uvozu. Druge nefaktorske storitve so izkazale 90 mio USD negativnega salda, predvsem zaradi visokih izdatkov za zakup opreme, pri katerem je primanjkljaj znašal 63 mio USD. Tokovi **faktorskih dohodkov** zajemajo predvsem plačila obresti na posojila v višini 135 mio USD ter prejete obresti v višini 56 mio USD. Neto plačila obresti (79 mio USD) so se predvsem zaradi na novo oblikovanih deviznih rezerv v primerjavi s predhodnimi leti bistveno zmanjšala.

Račun kapitala

Povečanje tujih **neposrednih naložb** v Sloveniji je ocenjeno na 111 mio USD, v primerjavi s 65 mio USD v letu 1991 in s precej manjšimi tokovi v preteklih letih. Večjo aktivnost tujih vlagateljev je pričakovati v letu 1993, ko se bo pričela privatizacija. Evidenca stanja tujih naložb je trenutno še v pripravi, ocene pa navajajo okrog 800 mio USD doslej registriranih, vendar ne v celoti realiziranih naložb. Tokovi drugega dolgoročnega kapitala so bili v letu 1992 manj pomembni.

Financiranje presežkov iz tekočih transakcij in neposrednih naložb je potekalo v letu 1992 z zmanjšanjem **kratkoročne zadolženosti** in delno pod vplivom politike centralne banke (tabela 4). Kratkoročna zadolženost bank se je zmanjšala za 119 mio USD, medtem ko o gibanju kratkoročnih terjatev podjetij do tujine zaenkrat še ni točnih podatkov. Iz postavke "napake in opustitve" bi lahko sklepali, da so se terjatve podjetij povečale za okrog 280 mio USD (ali da se je za toliko zmanjšala njihova zadolženost); od tega z državami nekdanje Jugoslavije za okrog 150 mio USD, kolikor znaša razlika med slovenskim blagovnim presežkom s temi območji v višini 290 mio USD in evidentiranimi drugimi transakcijami, predvsem v turizmu.

Banka Slovenije je povečala svoje devizne rezerve za 603 mio USD, poslovne banke pa neto operativne rezerve za 119 mio USD. **Skupne devizne rezerve** Slovenije so v letu 1992 porasle za 799 mio USD in so znašale ob koncu leta 1.163 mio USD, kar pomeni vrednost 2,3 meseca uvoza blaga oziroma 2,0 meseca uvoza blaga in storitev.

Zunanji dolg

Ob osamosvojitvi leta 1991 je Slovenija izrazila pripravljenost prevzeti tisti delež državnih dolgov bivše Jugoslavije, ki se nanaša na Republiko Slovenijo ter tisti delež zajamčenih obveznosti, katerih uporabniki so pravne osebe s sedežem v Sloveniji. Prav tako je izrazila pripravljenost prevzeti ustrezen delež dolgov bivše federacije, ki jih ni mogoče porazdeliti.

Tabela 6: Stanje zunanjega dolga Slovenije ter kreditni tokovi[1] (stanja ob koncu leta, tokovi med letom)

v mio USD

	1990	1991	1992
Stanje celotnega dolga	**1.954**	**1.866**	**1.741**
Dolgoročni dolg	**1.813**	**1.765**	**1.659**
Javni in javno zajamčeni dolg	1.391	1.357	1.203
- Uradni posojilodajalci	909	884	807
- Zasebni posojilodajalci	482	472	396
Zasebni nezajamčeni dolg	422	408	456
Kreditni tokovi (dolgoročni dolg):			
Novo odobrena posojila	292	118	245
- Uradni posojilodajalci	173	45	8
- Zasebni posojilodajalci	119	73	237
Črpanja	314	146	271
Odplačila glavnice	188	196	255
Neto tokovi	126	-50	16
Odplačila obresti	143	148	133
Neto transferji	-17	-198	-117
Servisiranje dolga	**331**	**344**	**388**

Vir: Banka Slovenije.
1) Brez dolga, ki ni porazdeljen in ki skupno znaša 3,1 mlrd USD.

Ob koncu leta 1992 je znašal slovenski zunanji dolg 1.741 mio USD, od tega dolgoročni dolg 1.659 mio USD (tabela 6). V dolg so vključene tudi obveznosti, ki so bile dejansko že poravnane do NBJ in je slednja prevzela njihovo izpolnitev ob rokih zapadlosti, v skupnem znesku 65 mio USD. Podatki še ne izkazujejo obveznosti do Mednarodnega denarnega sklada, katerega članica je Slovenija postala v januarju 1993. Na podlagi ugotovitve Izvršilnega odbora MDS iz decembra 1992, da je SFR Jugoslavija prenehala

obstajati, je bila Slovenija opredeljena kot ena izmed naslednic premoženja in obveznosti nekdanje SFRJ; njena skupna neto pozicija je ob tem izkazovala obveznosti v višini 51,0 mio SDR, od tega iz uporabljenih kreditov 25,5 mio SDR.

Približno polovica dolgoročnega dolga se nanaša na uradne posojilodajalce, tj. na mednarodne organizacije (487 mio USD) in vlade ali njihove agencije (320 mio USD). Delež javnega in javno zajamčenega dolga je znašal 73% skupnega dolgoročnega dolga. V letu 1992 je v okviru postopnega zmanjševanja skupnega dolga razvidno tudi zmanjšanje deleža javnega in javno zajamčenega dolga, ki je predvsem rezultat odkupov dolga na sekundarnem trgu v višini 97 mio USD, pa tudi neto odplačil glavnice posojil mednarodnih organizacij in glavnice restrukturiranih obveznosti v okviru Pariškega kluba; povečala pa se je neto vrednost zasebnega nezajamčenega dolga.

Postopna normalizacija razmer na področju finančnih odnosov s tujino se kaže predvsem v podatkih o na novo odobrenih posojilih v letu 1992. Skupaj so znašala 245 mio USD in so jih skoraj v celoti (237 mio USD) odobrili zasebni posojilodajalci; črpanja tovrstnih posojil so znašala 198 mio USD. Odplačila glavnice dolgoročnih posojil so znašala 255 mio USD, brez upoštevanja predčasnih odkupov dolga, in sicer ob približno enakih deležih odplačil uradnim in zasebnim upnikom. Devizna likvidnost države je omogočala redno poravnavanje obveznosti slovenskih subjektov, razen tistih, katerih pravni status je zaradi neurejenih odnosov z NBJ oziroma z drugimi subjekti z območja nekdanje Jugoslavije ostal nerešen.

Skupni znesek odplačil glavnice in plačil obresti se je v preteklih letih naglo povečeval in je v letu 1992 znašal že 388 mio USD (servisiranje dolga), kar pa pomeni še vedno le 4,8% celoletnega izvoza blaga in storitev. Celotni dolg je znašal 22% v primerjavi z izvozom blaga in storitev, višina uradnih deviznih rezerv pa je dosegala 67% dolga. Tudi v prihodnjih letih odplačevanje zunanjega dolga, četudi povečano za ustrezen delež doslej nerazpodeljenega državnega dolga nekdanje Jugoslavije, ne bi smelo bistveno ogroziti devizne likvidnosti Slovenije.

III. DENARNA POLITIKA IN INSTRUMENTI

1. NAMENI IN USMERITEV DENARNE POLITIKE

V prvih mesecih po prevzemu denarnih funkcij je Banka Slovenije s potrebnim začetnim krčenjem ponudbe denarja izčrpala presežno likvidnost bank. Po nujnem uvodnem ukrepu, s katerim je Banka Slovenije vključila v obvezno rezervo vse dotedanje vrste obveznih naložb bank pri centralni banki, je sledilo znižanje stopenj obvezne rezerve, ki ga je spremljala normalizacija strukture primarnega denarja z vzporednim zmanjševanjem reeskontnih kvot. Ta sklop izhodiščnega denarnega prilagajanja je trajal nekako do februarja 1992.

V danih razmerah si je Banka Slovenije zastavila kot temeljni cilj denarne politike zmanjšanje inflacije, ki je ob denarni osamosvojitvi naraščala in je že presegala 20% mesečno. Izbor posrednega cilja denarne politike - deviznega tečaja ali količine denarja - je bil v največji meri določen z danimi makroekonomskimi okoliščinami.

Slika 3: Gibanje realnih denarnih agregatov (indeksi, 31.12.1991 = 100)

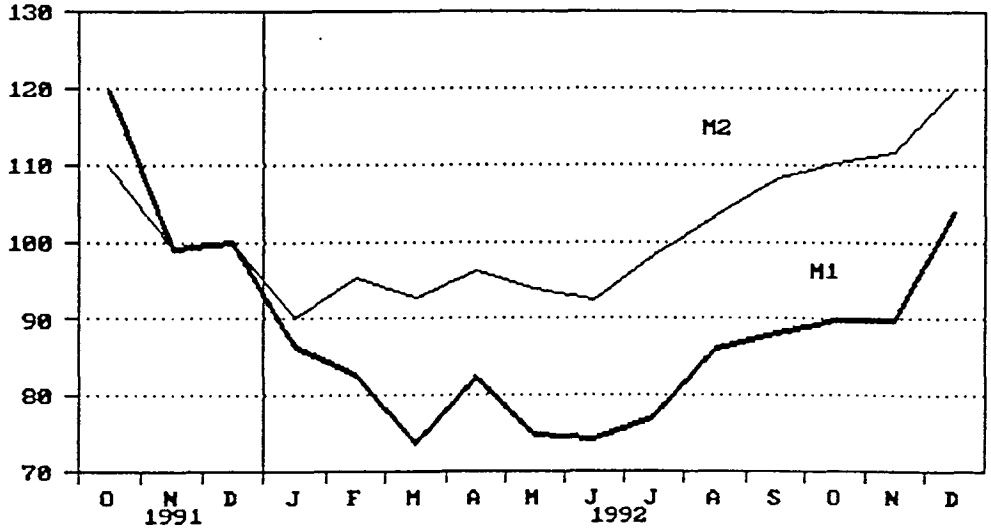

Vir: Banka Slovenije.

Ker je povpraševanje po denarju po letu 1990 znatno bolj stabilno od povpraševanja in ponudbe na trgu blaga in še zlasti na trgu deviz, zmanjšanje inflacije pa je temeljni cilj, je bila v vsem 1992. letu denarna politika usmerjena v uravnavanje količine denarja v obtoku. Banka Slovenije je delovala direktno s ciljanjem in uravnavanjem količine primarnega denarja. Mesečni cilji so se določali na podlagi analize povpraševanja po denarju in analize multiplikatorja. Tečaj in druge cilje je Banka Slovenije zasledovala in podprla s posameznimi ukrepi le kolikor je to omogočal tako določeni denarni okvir.

Zaradi zelo negotovega gospodarskega okolja je morala Banka Slovenije zelo skrčiti tudi časovni horizont vodenja politike, ki v letu 1992 ni presegal enomesečnega

eksplicitnega kvantificiranja cilja. Zelo jasno je bila deklarirana namera centralne banke, da bo vztrajala na temeljnem protiinflacijskem stališču.

Zaradi postopnega upadanja inflacije je povpraševanje po denarju realno naraščalo (zmanjšala se je obtočna hitrost), čemur se je lahko centralna banka prilagajala brez ogrožanja dosežene stabilizacije cen. Ob koncu leta se je povpraševanje po denarju prvič znatneje povečalo tudi zaradi rasti realnega obsega transakcij (zelo visok porast, izkazan za december v sliki 3, pa odseva tudi redno sezonsko zmanjšanje sredstev v plačilnem prometu ob koncu leta, ki ob koncih drugih mesecev ni tolikšno).

Slika 4: Rast cen na drobno in cen proizvajalcev v industriji (mesečne stopnje rasti v %)

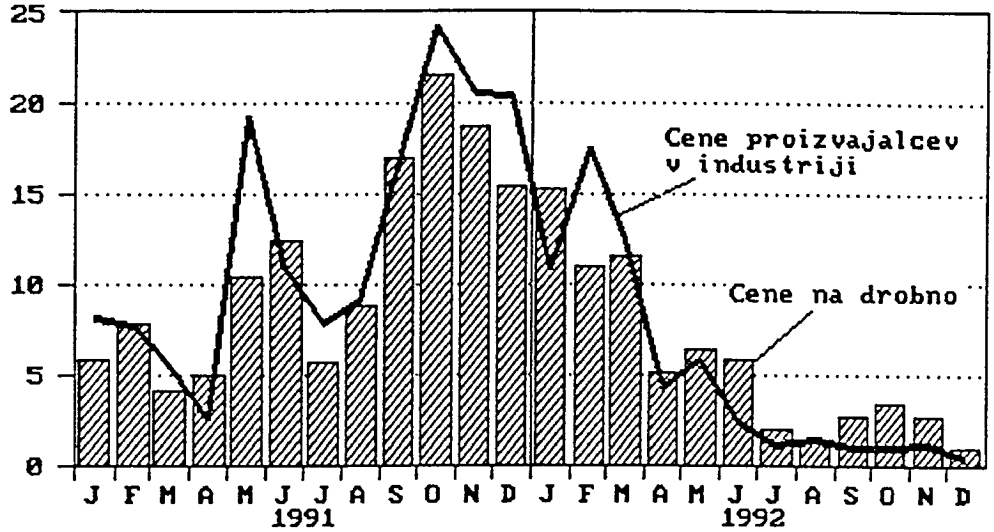

Vir: Zavod RS za statistiko.

Navkljub nekaterim navedenim omejitvam je bilo protiinflacijsko delovanje denarne politike uspešno in se je stopnja rasti cen na drobno znižala z začetnih več kot 20% mesečno na manj kot 2% mesečno ob polletju 1992 (slika 4). Na tej ravni, natančneje na povprečni mesečni stopnji 2,2%, se je rast cen ohranila v vsej drugi polovici leta.

Vse leto so bili med glavnimi problemi Banke Slovenije visoki presežki v tekočem delu plačilne bilance in in zaradi tega velika ponudba deviz. Skladno s temeljno usmeritvijo denarne politike Banka Slovenije ni zagotavljala avtomatične monetizacije. Vendar je intenzivno izrabljala prostor, ki so ga dopuščali okviri protiinflacijskega cilja. V prvem polletju so likvidnost bank zagotavljale pretežno operacije na deviznem trgu; odkup deviz na medbančnem trgu je v vsem letu znašal 340 mio DEM. V januarju je bila uvedena tudi ponudba blagajniških zapisov v tujem denarju, s katerimi se monetizacija odlaga za 60, 90 ali 120 dni in prek katerih se je do polletja pritisk na devizni trg zmanjšal za 400 mio DEM in v vsem letu za 603 mio DEM. Tudi dostop do likvidnosti "v skrajni sili" je bil možen pretežno s prodajo ali zastavo deviz, kasneje pa je bil pogoj zanj določen obseg nakupov ali določenem nakupni tečaj na deviznem trgu, v drugem delu leta pa so bila na razpolago tudi posebna interventna lombardna posojila.

Tabela 7: Tokovi izdajanja in jemanja iz obtoka denarja z računov bank

v mio SIT

	Stanje 31.12.1991	Spremembe po četrtletjih I	II	III	IV	Stanje 31.12.1992
Izdajanje	**18.970**	**8.426**	**18.128**	**34.084**	**16.306**	**95.914**
Neto tuja aktiva	6.499	10.881	15.288	25.147	12.954	70.769
Terjatve do rep. proračuna	8.650	0	158	0	42	8.850
Posojila in depoziti pri bankah	3.821	-2.455	2.682	8.937	3.310	16.295
- Reeskontne kvote	934	-249	-685	0	0	0
- Lombardna posojila	0	0	702	999	1.549	152
- V.papirji s ponovnim odkupom	1.005	-1.005	2.697	-2.042	-655	0
- Likvidnostna posojila	0	0	0	9.980	5.020	15.000
- Druga posojila	458	-1	-0	3	-17	443
- Depoziti in druge terjatve	1.425	-1.200	-32	-2	509	700
Jemanje iz obtoka	**12.289**	**8.499**	**18.150**	**31.770**	**17.522**	**88.229**
Devizni depoziti bank	0	0	0	0	4.381	4.381
Depoziti podjetij in ne-bank	60	-18	216	409	196	862
Depoziti javnega sektorja	1.644	1.870	985	2.851	-1.568	5.782
Izdani vrednostni papirji BS	0	1.991	9.001	22.021	7.748	40.760
Neto ostala pasiva	1.408	4.308	3.539	3.136	-131	12.260
GOTOVINA V OBTOKU	9.176	348	4.410	3.353	6.896	24.183
Rezerve bank	**6.682**	**-73**	**-22**	**2.314**	**-1.216**	**7.685**

Vir: Banka Slovenije.

Učinki opisane politike se kažejo v povečanju mednarodnih rezerv Banke Slovenije v letu 1992 za 603 mio USD oziroma celotnih uradnih deviznih rezerv (ki vključujejo tudi tisti del deviznega portfelja bank, ki je pod nadzorom centralne banke) za 798 mio USD. Intervencije so bile najmočnejše v prvem polletju, pravzaprav do meseca avgusta, ko so jih še dopuščalo znatno zmanjševanje tekočih mesečnih inflacijskih stopenj in zato tudi temu primerna precejšnja rast realnega povpraševanja po denarju. Kljub temu se je zunanja vrednost tolarja realno zelo povečala prav v tem času, za 29% od decembra 1991 do junija 1992 (slika 5), kar opozarja na intenzivnost pritiskov iz plačilne bilance. Poleg presežka iz tekočih transakcij so v prvem trimesečju ponudbo deviz dopolnjevale še prodaje prebivalstva, povezane s stanovanjskim zakonom. Ne smemo pa spregledati, da so vse primerjave v letu 1992 izhajale iz izjemno nizkih vrednosti domače valute v letu 1991, ki so bile posledica obratnega zunanjega neravnovesja (primanjkljaja), prenešenega iz leta 1990, ter faktorjev politične nestabilnosti in zadrževanja izvoznih zaslužkov v tujini.

V drugem polletju so se razmere na deviznem trgu spremenile, vendar se je hkrati tudi prostor za delovanje centralne banke precej skrčil. V tem obdobju je Banka Slovenije povečevala svoj manevrski prostor s sterilizacijo, ki so jo zagotavljale prodaje novih

dvodelnih blagajniških zapisov, in z multipliciranim učinkovanjem na tečaj z nekaterimi instrumenti. V tretjem in četrtem četrtletju je dodatno povpraševanje po devizah zopet financiralo prebivalstvo. Sicer pa se je v tem obdobju problem bistveno prenesel na področje domačih stroškovnih pritiskov. Realni efektivni tečaj, deflacioniran z relativnimi plačami (slika 5), kaže na veliko apreciacijo, saj je v drugem polletju rast povprečnih plač za 31,1% presegla rast cen proizvajalcev.

Slika 5: Realni efektivni devizni tečaj; povprečni mesečni tržni tečaji, deflacionirani (a) z relativnimi cenami industrijskih proizvajalcev in (b) z relativnimi plačami v industriji (indeksi, 1992 = 100)

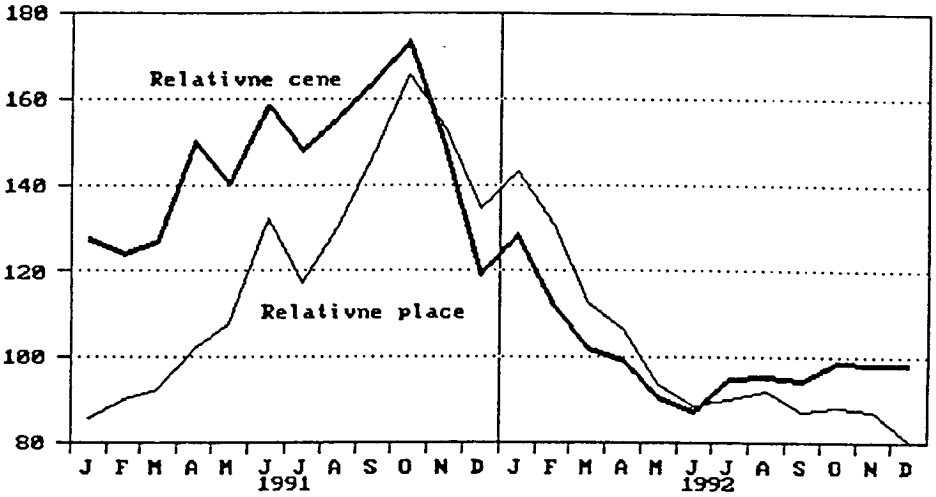

Vir: Banka Slovenije.

Dodatno je oteževalo izvajanje denarne politike slabo stanje slovenskega bančnega sistema v razmerah zmanjševanja inflacije in odlaganja pričetka programa sanacije bank. Banka Slovenije je morala pogosto posegati z ukrepi za zagotavljanje dnevne likvidnosti bank v primerih, ko so njihove težave izhajale iz podedovane slabe aktive in iz neurejenih odnosov v zvezi z zapuščino nekdanje federacije. Naraščajoči obseg tega pritiska v drugem polletju 1992 se kaže v povečanem deležu likvidnostnih posojil (tabela 7).

2. DENARNA POLITIKA

Banka Slovenije je v letu 1992 uravnavala primarni denar z instrumenti, predvidenimi za uravnavanje količine denarja v obtoku, z instrumenti, predvidenimi za zagotavljanje splošne likvidnosti bank in hranilnic, in z ukrepi s področja splošne likvidnosti bank v plačevanju v tujino.

Izbor instrumentov denarne politike je bil predvsem odvisen od potreb po količini denarja. Za leto 1992 so značilna tri podobdobja, v katerih so bile te potrebe različne, tako kvalitativno kakor tudi kvantitativno.

V prvem obdobju, ki se je začelo z denarno osamosvojitvijo v oktobru 1991 in je trajalo do konca februarja 1992, je bilo treba stopnje rasti količine denarja v obtoku zniževati. Za zagotavljanje ustrezne količine primarnega denarja, s tem pa ustrezne likvidnosti bank, je Banka Slovenije predvsem zmanjševala in v aprilu tudi odpravila reeskontno kvoto in prilagodila stopnje obvezne rezerve. Občasne primanjkljaje likvidnostnih rezerv bank je pokrivala z začasnimi odkupi državnih vrednostnih papirjev.

V drugem obdobju, od marca do konca prvega polletja, je Banka Slovenije postopno prilagajala količino denarja v obtoku zniževanju mesečnih stopenj rasti cen, ko se je obtočna hitrost denarja zmajševala. Banka Slovenije je potrebno likvidnost bank zagotavljala z odkupom deviz in blagajniških zapisov v tujem denarju ter z začasnim odkupom državnih vrednostnih papirjev in blagajniških zapisov v tujem denarju.

V tretjem obdobju, to je v drugem polletju, se je denarna politika stabilizirala, saj so bile zaradi razmeroma nizkih mesečnih stopenj rasti cen potrebne spremembe količine primarnega denarja znatno manjše kot v prvem polletju. V zadnjem četrtletju se je količina denarja povečala bolj opazno, predvsem zaradi rasti realnega obsega transakcij. V celem tem obdobju je Banka Slovenije izdajala primarni denar z lombardnimi posojili, z odkupom deviz, s posegi na medbančnem denarnem trgu, s posojili prek noči in z likvidnostnimi posojili bankam v predsanacijskem postopku.

Instrumenti, ki jih je Banka Slovenije uporabljala pri vodenju denarne politike, so bili odvisni še od dveh pomembnih faktorjev. Po eni strani je morala Banka Slovenije v skladu s svojimi pristojnostmi zagotavljati likvidnost tistim bankam, ki bi sicer morale v sanacijo, če bi bile pravne podlage sprejete pravočasno. Banka Slovenije je zagotavljala dnevno likvidnost z odobravanjem posebnih likvidnostnih posojil (z zagotovljenim 100-odstotnim jamstvom v blagajniških zapisih Banke Slovenije, v državnih vrednostnih papirjih in v deviznih imetjih v tujini) tistim bankam, v katerih je bil uveden predsanacijski postopek. Tem bankam je Banka Slovenije ob odobritvi likvidnostnega posojila postavila vrsto pogojev (obseg novih posojil, vrste komitentov ipd.), ki so omejili njihovo samostojnost. Po drugi strani je Banka Slovenije posegala na medbančni denarni trg z likvidnostnimi posojili, s čimer je vplivala tudi na ustrezno oblikovanje medbančne obrestne mere.

V celem 1992.letu je bila na deviznem trgu velika ponudba deviz zaradi presežkov v tekočem delu plačilne bilance. Banka Slovenije teh deviz ni avtomatično odkupovala, ker bi se količina primarnega denarja preveč povečala. Izravnavanje ponudbe in povpraševanja po devizah je prepustila deviznemu tečaju, preveliko apreciacijo tolarja pa je zavirala tako, da je prodajala blagajniške zapise v tujem denarju in posegala na odprtem trgu z lombardnimi posojili in odkupi deviz, pri tem pa te posege pogojevala s količino deviz, ki so jo morale banke odkupiti od podjetij, in z deviznim tečajem, po katerem so te devize odkupovale. Dodatni prostor za takšne posege si je Banka Slovenije zagotavljala s prodajo blagajniških zapisov, s čimer je jemala denar iz obtoka.

Zakonodaja na področju deviznega poslovanja - to sta Zakon o deviznem poslovanju in Zakon o kreditnih poslih s tujino - se v letu 1992 ni spremenila, spremenjeni pa so bili nekateri izvedbeni predpisi, ki so v pristojnosti Banke Slovenije.

Neovirano plačevanje v tujino in prost dostop na devizni trg za potrebe tekočih transakcij se ohranjata kot osnovni načeli režima. Izvoznikom sta dovoljena za prost izbor kupca (in cene) pred obvezno prodajo deviz dva dneva, vendar potekajo prodaje in nakupi večinoma prek bank. Prodaja tuje gotovine domačim fizičnim osebam je bila vezana na obseg odkupa prvotno v enem tednu, po februarju pa v enem mesecu. Od aprila 1992 morajo banke v svojih ekspoziturah zagotoviti stalno prodajo tuje gotovine, s čimer je omogočen pretok deviz z bančnega deviznega trga, posledica tega pa je bila, da sta se oba tečaja (tečaj deviz na deviznem trgu in tečaj tuje gotovine pri menjalniškem poslovanju) zbližala in povezala.

Za zagotavljanje devizne likvidnosti morajo imeti pooblaščene banke na računih v tujini minimalni znesek deviz. Ta znesek je bil v prvih treh mesecih odvisen od obsega plačilnega prometa posamezne banke s tujino, od aprila 1992 pa še od obsega novih deviznih hranilnih vlog domačih fizičnih oseb. Banka Slovenije je od maja pričela spremljati tudi neto devizno pozicijo bank, tj. razliko med določenimi deviznimi imetji banke in njeno kratkoročno zadolžitvijo.

Od julija dalje so dovoljene terminske devizne transakcije, ki pa jih banke, verjetno zaradi predvidevanja visokih tečajnih tveganj, skoraj ne opravljajo.

V juniju je Banka Slovenije omejila finančno zadolževanje v tujini s konverzijo v tolarje, v juliju pa še povečevanje kratkoročne zadolžitve v tujini. Banka Slovenije je kasneje, v oktobru, spremenila predpis tako, da je sprostila omejitev za tista posojila, ki se le deloma konvertirajo v tolarje in porabijo na domačem trgu. V drugi polovici leta se je kratkoročno zadolževanje bank močno zmanjšalo.

Posojila v tujem denarju domačim podjetjem za plačilo uvoza blaga in storitev so lahko prvotno odobravale le tiste domače banke, ki niso imele neporavnanih obveznosti iz deviznega varčevanja občanov, od aprila naprej pa tudi banke, ki so zagotavljale na računih v tujini vsaj 110% zneska deviz, predpisanega s sklepom o najmanjšem znesku deviz. Navedena posojila se odplačujejo tudi v tolarjih. Od novembra so lahko banke odobravale posojila v tujem denarju tudi za obdobje, daljše od enega leta.

Omejitve na področju kreditnih odnosov s tujino so se v letu 1992 zmanjševale. Ob koncu leta 1992 je bil v Sloveniji že v veljavi režim popolne konvertibilnosti za tekoče transakcije.

3. INSTRUMENTI DENARNE POLITIKE

Obvezna rezerva

Politika obvezne rezerve se je v letu 1992 glede na prejšnje leto znatno spremenila.

Osnova za obračun obvezne rezerve so vse tolarske vloge pri bankah, pri čemer so stopnje različne glede na dospelost. Do aprila so stopnje znašale 7% za vpogledne vloge in za vloge, vezane do tri mesece, in 5% za vloge, vezane nad 90 dni. Od aprila

do konca leta pa so veljale nove stopnje, in sicer: 12,5% za vloge na vpogled in za vloge, vezane do 30 dni, 3% za vloge, vezane od 31 dni do eno leto, in 0,5% za vloge, vezane nad eno leto.

Predpisano obvezno rezervo so banke redno izpolnjevale, razen občasno bank v predsanacijskem postopku. Če izvzamemo slednje so banke oblikovale, zlasti v prvem polletju, višje rezerve, kot je bilo predpisano, v drugem polletju, ko je centralna banka pričela posegati na večernem denarnem trgu, pa so se presežki zmanjšali.

Tabela 8: Povprečna mesečna obvezna rezerva v letu 1992

MESEC	OBVEZNA REZERVA							IZLOČENA OR	
	vpogledne vloge in vloge, vezane do 90 dni		vloge, vezane za 91 dni in več		vloge, vezane nad 1 leto		SKUPAJ	mio SIT	v %
	mio SIT	delež (%)	mio SIT	delež (%)	mio SIT	delež (%)			
Jan.	3.987	81,9	582	12,0	300	6,2	4,870	5.125	105,2
	vpogledne vloge in vloge, vezane do 30 dni		vloge, vezane od 31 dni do 1 leto						
Apr.	6.252	85,3	1.040	14,2	38	0,5	7.330	6.587	89,9
Jul.	8.123	84,4	1.452	15,1	48	0,5	9.622	10.006	104,0
Okt.	10.514	85,7	1.711	13,9	50	0,4	12.275	10.418	84,9
Dec.	11.165	84,9	1.942	14,8	51	0,4	13.158	11.031	83,8
Banke	10.693	84,9	1.852	14,7	49	0,4	12.594	10.386	82,5
Hran.	62	63,0	37	36,9	0	0,1	99	113	113,9
HKS	409	88,0	54	11,5	2	0,5	465	533	114,5

Vir: Banka Slovenije.

Devizni minimum

Znesek deviznega minimuma se je do začetka aprila določal glede na obseg plačilnega prometa s tujino. V aprilu se je poleg plačilnega prometa s tujino (35% povprečnega mesečnega priliva in odliva v zadnjih treh mesecih) pričel upoštevati še obseg novega deviznega varčevanja (30% novih deviznih vlog). Novo devizno varčevanje pomeni nove devizne vloge in del starih deviznih vlog, s katerimi domače fizične osebe prosto razpolagajo.

Do junija se je odstotek predpisanega deviznega minimuma na podlagi novih deviznih vlog povečal od 30% na 90%, zaradi zagotavljanja varnosti in vračanja zaupanja varčevalcev. Od septembra naprej so nove devizne vloge upoštevane glede na rok in sicer vloge na vpogled 90%, vloge, vezane do tri mesece 75%, vloge, vezane do enega leta 35% in vloge, vezane za več kot eno leto 5%.

S spremembo metodologije v juniju so morale banke poleg deviznega minimuma zagotavljati tudi neto devizno pozicijo, ki pomeni razliko med deviznimi dobroimetji banke in njeno kratkoročno zadolžitvijo v tujini. Neto devizna pozicija je znašala sprva najmanj 60% predpisanega deviznega minimuma, od avgusta naprej pa 75%.

V letu 1992 so banke izpolnjevale predpisani devizni minimum z devizami na tekočih računih in računih kratkoročno vezanih sredstev v tujini, s tujo gotovino in čeki v blagajnah in na poti, z medbančnimi deviznimi terjatvami ter od maja naprej tudi s terjatvami do Banke Slovenije v devizah za vpisane in vplačane blagajniške zapise v tujem denarju.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

V letu 1992 je Banka Slovenije izdajala blagajniške zapise Banke Slovenije v tujem denarju, dvodelne prenosljive blagajniške zapise Banke Slovenije in blagajniške zapise Banke Slovenije v tolarjih.

Z blagajniškimi zapisi v tujem denarju Banka Slovenije uravnava ponudbo deviz na deviznem trgu, saj prek prodaj zapisov absorbira devize z deviznega trga in vpliva na tečaj. Za banke pomenijo blagajniški zapisi vrednostni papir, ki ga lahko prodajo oziroma zastavijo Banki Slovenije, ko le-ta posega na odprtem trgu.

Dvodelni blagajniški zapis je kratkoročni vrednostni papir, ki se glasi na prinosnika. Vpisujejo ga lahko banke, prek njih pa tudi podjetja in občani. Blagajniški zapis sestavljata dva dela, ki se ob vpisu vplačata skupaj v tolarjih. Prvi del se ob dospelosti izplača v tolarjih, ki se revalorizirajo z rastjo cen, drugi del pa se izplača v tuji valuti.

Tabela 9: Obseg poslovanja z blagajniškimi zapisi v tujem denarju

	Znesek v mio DEM	%
Skupaj vpisano	**1.593,5**	**100,0**
manj: diskont	27,6	1,7
Neto vplačano	1.565,9	98,3
Dospelo do 31.12.	**991,2**	**100,0**
od tega:		
Predčasni odkup BS	59,1	6,0
Izplačano	125,3	12,6
Ponovno vpisano	806,1	81,3
Dospelo - neizplačano	0,8	-
Stanje 31.12.	**602,3**	-

Vir: Banka Slovenije

Z dvodelnimi blagajniškimi zapisi Banka Slovenije širi prostor za posege na odprtem trgu. Ker lahko te vrednostne papirje kupujejo tudi podjetja in občani, je s tem Banka Slovenije nebančnim transaktorjem razširila možnost vlaganj. Prodaja dvodelnih blagajniških zapisov je v obdobju od julija do konca leta Banki Slovenije omogočala izdajanje mesečno 1 do 1,5 milijarde tolarjev primarnega denarja.

S ponudbo **blagajniških zapisov v tolarjih** je Banka Slovenije v prvem polletju občasno, v drugem pa stalno omogočala bankam vlaganje presežne likvidnosti v svoje obrestovane vrednostne papirje.

Ob koncu leta so banke vpisale dvo in dvanajstdnevne tolarske blagajniške zapise v znesku 565 milijonov, hranilnice pa sedem in štirinajstdnevne zapise v znesku 360 milijonov tolarjev.

Likvidnostna posojila

Banka Slovenije skrbi za splošno likvidnost bank in hranilnic. Po odpravi reeskontnih kvot, ki jih je uporabljala še v prvem četrtletju 1992, izvaja to nalogo med drugim z dajanjem likvidnostnih posojil bankam za zagotavljanje njihove dnevne likvidnosti, in sicer na podlagi svojih blagajniških zapisov in državnih obveznic prve in druge emisije. Likvidnostna posojila za premoščanje občasnih likvidnostnih težav so v letu 1992 dobivale banke v predsanacijskem postopku za izpolnjevanje svojih rednih obveznosti. S politiko odobravanja posebnih likvidnostnih posojil je Banka Slovenije začela v marcu in nadaljevala vse leto. Posebna likvidnostna posojila so odobrena z vračilnim rokom okoli petnajst dni, izjemoma do enega meseca, obrestna mera pa se prilagaja splošnemu gibanju obrestnih mer na denarnem trgu.

Pri dnevnem uravnavanju likvidnosti bank v letu 1992 je bilo zlasti v nekaterih dnevih v mesecu videti velik pretok sredstev med bankami, še posebej ob dnevih, ko se plačujejo davki in prispevki in zbirajo sredstva za večja izplačila. Ti pretoki povzročajo občasno večja nihanja v likvidnosti bank. Zaradi tega se je Banka Slovenije v juliju odločila, da se bo začela vključevati v večerni medbančni denarni trg z likvidnostnimi posojili čez noč. Banka Slovenije daje posojila čez noč samo bankam, ki so neto dolžniki v medbančnem kreditiranju. Banke smejo prejeta sredstva uporabiti le za zagotavljanje svoje likvidnosti in ne za dajanje posojil drugim bankam ali hranilnicam. Povprečna realna medbančna obrestna mera se je po vključitvi Banke Slovenije v večerno uravnavanje likvidnosti bank zmanjšala od 30% najprej na 19% v avgustu in do konca leta na 15%.

Lombardna posojila

Lombardna posojila je Banka Slovenije uvedla konec junija na podlagi blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju. Banke lahko izbirajo med tremi ponudbami: (i) kombinirano ponudbo "repo" posla in lombardnega posojila, (ii) lombardnim posojilom, pridobljenim z licitacijo, in (iii) stalno možnostjo najetja lombardnega posojila.

Povezava "repo" posla in lombardnega posojila je bila v rabi od julija do oktobra. Banke, ki so bile izbrane na licitaciji, so začasno prodale obveznice ali blagajniške zapise za določeno obdobje, praviloma za deset dni. V tem obdobju so morale kupovati devize od podjetij najmanj po tečaju, doseženem na licitaciji, po preteku tega obdobja pa so odkupile vrednostne papirje in prejele lombardno posojilo, ki je znašalo med 35% in 50% zastavljenih blagajniških zapisov.

Interventna lombardna posojila so za banke pomenila likvidnostno okno, saj so jih lahko najele kadarkoli za pet dni, vendar le v višini 5% oziroma 2,5% zastavljenih blagajniških zapisov. Od oktobra dalje so morale banke v času črpanja interventnega lombardnega posojila odkupovati vse devize od podjetij najmanj po tečaju, ki ga je s ponudbo sporočila Banka Slovenije; ta se je ravnal po tečaju, doseženem na zadnji licitaciji rednega lombarda. Vseh odobrenih interventnih lombardnih posojil je bilo v letu 1992 za 6,2 milijarde tolarjev, od tega 2,2 milijarde v novembru.

Odkup z obveznostjo ponovnega odkupa

V prvem polletju 1992 je bil pomemben tok izdajanja primarnega denarja začasni odkup državnih obveznic prve emisije.

Bankam je bilo posredovanih 34 ponudb za začasni (od 5 do 14 dni) nakup obveznic. Že pri odkupu je bila določena cena za ponovni odkup, ki je bila sestavljena iz realne obrestne mere in odstotka rasti drobnoprodajnih cen. Odkup obveznic je potekal z licitacijo, banke pa so licitirale ceno za ponovni odkup.

Posredovanje na deviznem trgu

Pomemben tok povečevanja količine primarnega denarja je v letu 1992 potekal z deviznimi transakcijami: z odkupom in prodajo deviz prek bank in proračunskih uporabnikov, s predčasnim odkupom lastnih blagajniških zapisov v tujem denarju na sekundarnem trgu, z odkupom tuje gotovine, z odkupom deviz zaradi pobotov obveznosti in terjatev za pravne osebe.

Tabela 10: Izdajanje primarnega denarja z deviznimi transakcijami

	mio DEM	mio SIT
Skupaj odkup	**438,9**	**23.831,3**
od tega:		
od bank	362,9	19.802,7
na borzi	58,4	3.096,5
od proračuna	3,1	183,6
poboti	7,2	357,4
gotovina	8,0	391,0
Prodaja	**186,2**	**11.088,4**

Vir: Banka Slovenije.

V prvi polovici leta so banke ponujale tečaj, po katerem so bile pripravljene prodati devize centralni banki, pri čemer je bil izhodiščno določen najvišji tečaj, banke pa so ga licitirale navzdol. V tem obdobju je Banka Slovenije tudi določila najnižji interventni tečaj, po katerem je odkupovala vse ponujene količine deviz od bank; to pa je veljalo le do začetka junija.

V drugem polletju se je način licitiranja za odkup deviz spremenil. Banke so občasno ponujale tečaj, po katerem so bile pripravljene odkupovati določene vsote deviz od podjetij, ali pa so ponudile odstotek, s katerim so se obvezale odkupiti določeno količino deviz od podjetij po znanem tečaju. Obe možnosti je Banka Slovenije uporabljala izmenoma, odvisno od cilja, ki ga je imela v posameznem obdobju, saj je s tem vplivala na višino deviznega tečaja in na obseg odkupa deviz.

Nadzor nad izvajanjem ukrepov denarne politike

S posrednim in neposrednim nadzorom nad bankami in hranilnicami Banka Slovenije preverja izvajanje ukrepov, ki jih je sprejel Svet Banke za vodenje denarne politike.

Z neprekinjenim posrednim nadzorom prek poročil in dokumentov, ki jih Banki Slovenije pošiljajo banke in hranilnice, se vodi natančna evidenca o nepravilnostih, nerednostih pa tudi o kršenju pravil, ki so določena za vsak instrument denarne politike. Nepravilnosti, ugotovljene pri posrednem nadzoru uporabe instrumentov, se dodatno preverjajo tudi neposredno v bankah. Pogosto so te nepravilnosti prvi znak, da je potrebno podrobnejše preverjanje poslovanja banke ali hranilnice.

V letu 1992 je bilo na podlagi ugotovitev v posrednem internem nadzoru bank sestavljenih 10 zapisnikov o nepravilnostih, od teh največ zaradi neizpolnjenih predpisov o obvezni rezervi. V treh primerih je bilo opravljeno tudi neposredno preverjanje v banki. Zaradi nepravilnosti, ugotovljenih v bankah, je bilo izdanih 10 odločb za uskladitev poslovanja s predpisi in izrečeni so bili ukrepi iz 53. člena zakona o Banki Slovenije. V vseh primerih je bila začasno omejena rast naložb, preprečena sta bila najemanje lombardnih posojil in nakup vrednostnih papirjev, ter dan predlog organom upravljanja za suspenz vodilnega delavca, odgovornega za nastalo nepravilnost. Banka za določen čas tudi ni smela sodelovati pri nadaljnjih posegih Banke Slovenije na odprtem trgu.

Z uveljavitvijo zakonskega določila, da morajo imeti obvezne rezerve od 1. julija tudi hranilnice, vključno s hranilno-kreditnimi službami pri kmetijskih in obrtnih zadrugah, se je zelo povečalo število opravljenih kontrol in ugotovljenih nepravilnosti v zvezi z obvezno rezervo, kar je tudi posledica neizkušenosti in slabe tehnične opremljenosti hranilnic.

Skupaj je bilo za banke in hranilnice zapisniško ugotovljenih 44 nepravilnosti pri izvajanju ukrepov denarne politike in izdanih 21 odločb z izrečenimi sankcijami ter vložena ovadba za gospodarski prestopek.

Prenos proračunskih sredstev na Banko Slovenije

Po zakonu o Banki Slovenije se sredstva proračuna Republike Slovenije vodijo pri Banki Slovenije. Svet Banke Slovenije je v februarju opredelil način prenosa denarja žiro računa proračuna Republike Slovenije na Banko Slovenije tako, da je s sklepom določil postopno vključevanje do konca maja.

IV. DRUGI POSLI BANKE SLOVENIJE

1. NADZOR BANK IN HRANILNIC

Banka Slovenije izvaja bonitetno kontrolo poslovanja bank in hranilnic. V prvem letu njenega delovanja v vlogi samostojne centralne banke so bile tovrstne naloge v veliki meri opredeljene z določili zakona o bankah in hranilnicah, v tem okviru pa posebej z določili, ki urejajo področja, navedena v nadaljevanju.

Prilagoditev poslovanja in organizacije bank in drugih že poslujočih finančnih organizacij

Skladno z zakonom o bankah in hranilnicah so morale banke, hranilnice in druge finančne organizacije uskladiti svojo organiziranost, poslovanje in akte do 30. junija 1992. Prilagoditev poslovanja nekaterih bank do 30. junija ni bila možna, ker je bil ta datum določen ob predpostavki, da se bo proces sanacije bank pričel že pred tem rokom. Ker brez izvršene sanacije bank ni bila možna prilagoditev njihovega poslovanja nekaterim zakonskim določilom, bo poslovanja teh bank dejansko prilagojeno po opravljeni sanaciji v letu 1993.

Hranilnice so do 1991.leta lahko poslovale brez dovoljenja centralne banke, zato je prilagoditev poslovanja zakonu o bankah in hranilnicah pomenila pridobitev dovoljenja Banke Slovenije. Nerazrešen ostaja problem poslovanja hranilno-kreditnih služb, saj so te ustanovljene po posebnem zakonu, ki je še vedno v veljavi, njihova statusna ureditev pa v določeni meri onemogoča uporabo določil zakona o bankah in hranilnicah pri uravnavanju njihovega poslovanja.

Z dnem 30.6.1992 so prenehale poslovati tudi vse poslovne enote bank iz drugih republik bivše Jugoslavije, saj se nobena od njih ni prilagodila zakonu o bankah in hranilnicah.

V maju je Banka Slovenije sprejela dodatne omejitve za hranilnice in hranilno-kreditne službe, ki so se želele preoblikovati v hranilnice. Te dodatne omejitve se nanašajo predvsem na način opravljanja poslov (le v svojem imenu in za svoj račun), na prostor delovanja, na vrsto komitentov pa tudi na vrsto poslov. V letu 1992 je bilo izdanih 13

dovoljenj za poslovanje hranilnic. Ena poslujoča hranilnica dovoljenja ni dobila, ker ni izpolnjevala predpisanih pogojev za poslovanje. Ocenjeno je bilo tudi, da njena sanacija ekonomsko ni upravičena, zato je bila sprejeta odločitev o uvedbi stečajnega postopka.

Ustanavljanje novih bank in hranilnic ter večanje njihovega lastniškega (jamstvenega) kapitala

Zakon o bankah in hranilnicah je glede ustanavljanja novih bank in hranilnic zelo liberalen, ob tem pa je morala Banka Slovenije v letu 1992 politiko izdajanja dovoljenj za ustanovitev bank povezati tudi s cilji sanacije bančnega sistema Slovenije. Izdana so bila štiri dovoljenja za opravljanje vseh vrst bančnih poslov, vendar le za območje Republike Slovenije, v postopku pa je ostalo še precej nerešenih vlog.

Vrsta dovoljenja za poslovanje bank je odvisna od obsega jamstvenega kapitala, ki ga morajo ustanovitelji zagotoviti ob ustanovitvi. Neomejeno dovoljenje lahko banka pridobi le, če ustanovitelji zagotovijo najmanj desetkratni znesek minimalnega ustanovitvenega kapitala, ki je konec leta znašal 350 milijonov SIT. Izpolnjeni pa morajo biti še nekateri drugi pogoji. Kadar gre za ustanovitev banke, ki je specializirana za opravljanje določenih bančnih poslov, lahko Banka Slovenije izda dovoljenje tudi na podlagi drugačnih meril.

V avgustu se je Banka Slovenije odločila, da bo o vlogah odločala enkrat na leto, in sicer v oktobru tekočega leta za vse vloge, ki prispejo do maja.

Banka Slovenije izdaja dovoljenja tudi za ustanovitev predstavništev tujih bank, za povečanje jamstvenega kapitála bank in za razširitev predmeta poslovanja. V letu 1992 je Banka Slovenije izdala dve dovoljenji za dokapitalizacijo že poslujočih bank s strani tujih oseb. Izdala je tudi dve dovoljenji za razširitev predmeta poslovanja, ena vloga pa je bila zavrnjena.

Pri obravnavanju vlog za ustanavljanje novih hranilnic se je izkazalo, da velika večina hranilnic načrtuje ustanovitveni kapital, ki ne zagotavlja varnega in rentabilnega poslovanja. Zato je Banka Slovenije konec junija sprejela moratorij za izdajanje dovoljenj novim hranilnicam, in sicer do ustrezne spremembe zakonodaje. Do maja je bilo izdano dovoljenje za poslovanje eni novi hranilnici, dvema pa je moralo biti odklonjeno zaradi neizpolnjevanja zakonskih pogojev.

Ugotovitve Banke Slovenije, ki jih je pridobila z nadzorom nad hranilnicami konec leta 1992, potrjujejo pravilnost odločitve o moratoriju za izdajanje dovoljenj za poslovanje na novo ustanovljenih hranilnic. Splošna značilnost hranilnic je namreč njihova znatna podkapitaliziranost glede na obseg poslov, ki ga opravljajo. Zato bo izdajanje dovoljenj za poslovanje novih hranilnic upravičeno šele po spremembi določil zakona o bankah in hranilnicah, in to predvsem z bistvenim povečanjem zahtevanega minimalnega kapitala za ustanovitev hranilnice.

Kontrola poslovanja bank in hranilnic

Kontrolo poslovanja bank in hranilnic izvaja Banka Slovenije:

- s pregledom poročil in druge dokumentacije, ki jo dobi od banke oz. hranilnice, ter s pregledom podatkov in druge dokumentacije, s katero razpolaga,
- s pridobivanjem odgovorov na pisno zastavljena vprašanja banki oz. hranilnici in
- z neposrednim vpogledom v poslovne knjige in drugo dokumentacijo v banki oz. hranilnici.

V letu 1992 je Banka Slovenije spremljala poslovanje bank predvsem na podlagi predpisov za izračun jamstvenega kapitala bank, ugotavljanja kapitalske ustreznosti ter merjenja tveganosti naložb in ugotavljanja potencialnih izgub. Sedanje rešitve niso popolnoma primerljive z rešitvami v razvitejših državah, zato pripravlja Banka Slovenije predlog za spremembo obstoječih predpisov.

Zaradi sprememb kontnega plana za banke in hranilnice, ki so začele veljati 1.januarja 1992, je bilo potrebno povsem na novo zgraditi informacijski sistem poslovanja finančnih organizacij. Informacijski sistem sestavlja baza podatkov iz bilanc stanja in uspeha, dograjuje pa ga vrsta podsistemov, ki omogočajo lažje analiziranje ekonomsko-finančnega položaja bank in hranilnic.

2. UPRAVLJANJE MEDNARODNIH DENARNIH REZERV

Mednarodne denarne rezerve Republike Slovenije so seštevek mednarodnih denarnih rezerv Banke Slovenije in operativnih deviznih rezerv bank. Banka Slovenije ima vpliv na devizne rezerve bank s tem, da določa obvezni minimalni znesek njihovih likvidnih deviznih imetij. Mednarodne denarne rezerve, ki jih neposredno upravlja Banka Slovenije, pa so razdeljene na dva dela:

- neto mednarodne denarne rezerve, za katere Banka Slovenije nima v pasivi nobenih obveznosti, in
- mednarodne denarne rezerve, ki so protipostavka obveznostim Banke Slovenije, ki izhajajo iz izdanih vrednostnih papirjev Banke Slovenije v tujem denarju.

Povprečna vrednost deviznih naložb Banke Slovenije v januarju 1992 je bila 188,2 mio DEM in je do decembra porasla na 1.143,3 mio DEM.

Devizne rezerve je Banka Slovenije v letu 1992 nalagala po kriterijih, ki jih je sprejel Svet Banke Slovenije in katerih osnova so bonitetne ocene International Banking and Credit Analysis. V tem procesu je banka vzpostavila poslovne odnose z mnogimi prvovrstnimi svetovnimi bankami, predvsem v Evropi.

Slika 6: Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije (povprečna mesečna stanja, v mio DEM)

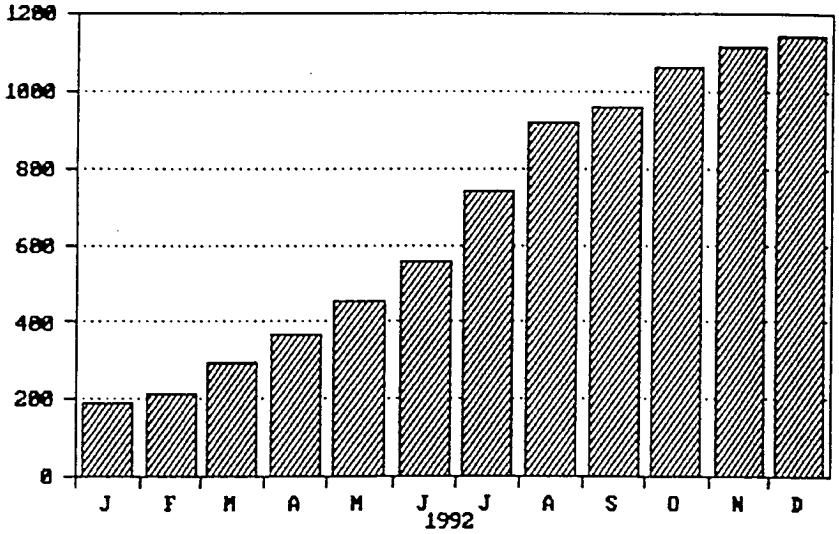

Vir: Banka Slovenije.

Med deviznimi obveznostmi Banke Slovenije zavzemajo največji delež blagajniški zapisi Banke Slovenije, ki jih je začela banka izdajati v začetku leta 1992. Vrednost izdanih blagajniških zapisov se je povečala predvsem v drugi polovici leta. Vzrok so bila predvsem lombardna posojila centralne banke na podlagi zastave blagajniških zapisov Banke Slovenije, tako da je pod vplivom teh operacij vrednost blagajniških zapisov porasla od 3,5 mio DEM ob koncu januarja na 603,5 mio DEM ob koncu novembra.

3. IZDAJANJE BANKOVCEV

Banka Slovenije je po zakonu pooblaščena za izdajanje bankovcev, za določanje njihovih glavnih znamenj ter za dajanje bankovcev v obtok in njihovo jemanje iz obtoka. Poleg tega Banka Slovenije odloča tudi o dajanju kovancev v obtok in o njihovem umiku iz obtoka, medtem ko sprejema sklepe o izdaji kovancev in o njihovih glavnih znamenjih vlada Republike Slovenije.

V letu 1992 je Banka Slovenije nadaljevala z uresničevanjem projekta slovenskih bankovcev, da bi v obtoku čimprej nadomestili vrednostne bone iz leta 1991.

Prve tri apoene bankovcev (100, 500 in 1000 tolarjev) je Banka dala v obtok konec septembra, do konca leta 1992 pa še bankovca za 10 tolarjev (novembra) in 20 tolarjev (decembra). Pričakovati je, da bodo vrednostni boni zamenjani postopoma, da bi ne prihajalo do motenj v gotovinskem obtoku.

4. MEDNARODNO SODELOVANJE

Za Slovenijo je bilo v letu 1992, ko se je še uveljavljala kot samostojna država, pomembno njeno vključevanje v mednarodno finančno skupnost. Po prvih mednarodnih priznanjih sredi januarja so si država in njene institucije pospešeno prizadevale za vzpostavljanje potrebnih mednarodnih stikov. Obenem je bila izražena jasna želja za čimprejšnjo vključitev Slovenije v članstvo vseh pomembnejših finančnih ustanov. Vključevanje je potekalo predvsem v naslednjih smereh:

- navezovanje bilateralnih odnosov s posameznimi državami in njihovimi agencijami za zavarovanje izvoznih posojil;
- začetek vključevanja v mednarodne finančne organizacije (v Mednarodni denarni sklad, Svetovno banko, Evropsko banko za obnovo in razvoj, Banko za mednarodne poravnave in v druge);
- krepitev stikov s tujimi upniki oziroma posojilodajalci in urejanje nasledstva nekdanje Jugoslavije;
- navezovanje stikov s tujimi centralnimi bankami.

Velik del aktivnosti je bil namenjen prizadevanjem za vključevanje v Mednarodni denarni sklad. V juniju in septembru so nas obiskali predstavniki Sklada, namen obiskov pa je bilo seznanjanje s finančnim, plačilnobilančnim in splošnim gospodarskim položajem Slovenije. Zaradi nerešenega vprašanja nasledstva dobroimetij in obveznosti nekdanje Jugoslavije se je včlanitev odlagala. V decembru je Izvršilni odbor direktorjev Sklada sprejel ugotovitev, da je SFR Jugoslavija prenehala obstajati, ter sklep, da se države naslednice lahko včlanijo v to organizacijo, s tem, da prevzamejo določen delež dobroimetij in obveznosti nekdanje Jugoslavije do Sklada. Za Slovenijo je bil na podlagi običajne metodologije Sklada za določanje kvot izračunan delež 16,39%. Ker je Slovenija sprejela ponujene pogoje za članstvo, je bila formalno sprejeta v Sklad 15. januarja 1993.

S tem dejanjem so bili izpolnjeni pogoji za članstvo v Svetovni banki oziroma v njenih afiliacijah (IBRD, IDA, MIGA, IFC). Predstavniki Svetovne banke so že v letu 1992 večkrat obiskali Slovenijo in izrazili pripravljenost za vzpostavitev finančnih povezav. Slovenija pričakuje podporo Svetovne banke pri financiranju programa prestrukturiranja slovenskega gospodarstva.

Slovenija je z zakonom dne 12. januarja 1993 postala članica Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD). Sodelovanje s to ustanovo je posebej zanimivo, ker banka ne pogojuje financiranja z določeno višino BDP na prebivalca. Banka že aktivno sodeluje s strokovno pomočjo pri sanaciji bančnega sistema, pripravljena pa je financirati tudi večje število investicijskih programov v Sloveniji.

Banka Slovenije se dogovarja z Banko za mednarodne poravnave (BIS) o nasledstvu v tej banki. Seveda pa ostaja odprto tudi vprašanje članstva v drugih mednarodnih finančnih ustanovah, v katere je bila vključena Jugoslavija. Predvsem sta pomembni Interameriška in Afriška banka.

Banka Slovenije je navezala in okrepila stike z mnogimi tujimi centralnimi bankami. Izmenjala je obiske s centralnimi bankami Nemčije, Avstrije, Italije, Velike Britanije, Francije in Švice ter s Federal Reserve Board v ZDA.

V letu 1992 so bili izpolnjeni vsi pogoji za vključitev Slovenije v mednarodno finančno skupnost, kar je hkrati tudi temelj za aktivnejše sodelovanje na svetovnem finančnem trgu in za ureditev odnosov s tujimi upniki. Vse to bo prispevalo k jasnemu finančnemu položaju Slovenije in utrdilo njeno kredibilnost v svetovni finančni skupnosti.

V. LETNI OBRAČUN BANKE SLOVENIJE

Banka Slovenije je bila na podlagi 5. člena Ustavnega zakona za izvedbo temeljne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, štev. 1/91-I) in 94. člena Zakona o Banki Slovenije (Uradni list RS, štev. 1/91-I) ustanovljena kot centralna banka Republike Slovenije dne 26. junija 1991. Zato je, skladno s 16. členom Zakona o računovodstvu (Uradni list SFRJ, štev. 12/89 do 61/90 in Uradni list RS, štev. 42/90), izdelala ob polletju na dan 30. junija letni obračun. Za leto 1991 sta tako bila izdelana dva obračuna ločeno: za prvo polletje, ko je bila Narodna Banka Slovenije še članica enotnega denarnega sistema SFRJ, in za drugo polletje, ko je postala samostojna centralna banka Republike Slovenije.

Efektivni prevzem denarne oblasti je sledil šele 8. oktobra 1991, ko je začel veljati Zakon o denarni enoti Republike Slovenije (Uradni list RS, štev. 17/91-I). Zaradi tega se stanje naložb in sredstev Banke Slovenije v bilanci stanja 31.12.1992 še močno razlikuje od stanja 31.12.1991, medtem ko bilanca uspeha za leto 1992 sploh ni primerljiva z obračunom za preteklo leto. Zato je bilanca uspeha izkazana le v primerjavi s finančnim načrtom.

Upoštevana računovodska načela

Shema bilance stanja za letni obračun razčlenjuje po prevladujočih mednarodnih standardih za centralne banke postavke aktive in pasive. Pri vrednotenju bilančnih postavk so upoštevane določbe ocenjevanja postavk iz Zakona o računovodstvu. Po načelu previdnosti so v bilanco vključeni samo realizirani dobički in aktivne in pasivne obresti, obračunane do 31. decembra 1992, ki bodo zapadle v plačilo v letu 1993. Terjatve in obveznosti v tujih valutah so preračunane v tolarje po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan 31.12.1992. Razlika med realiziranimi pozitivnimi in negativnimi tečajnimi razlikami je skladno z Zakonom o Banki Slovenije razporejena v posebne rezerve. Zlato je ovrednoteno po ceni iz Sporočila o cenah plemenitih kovin na dan 31.12.1992 (Uradni list RS, štev. 8/93).

Banka Slovenije je v letu 1992 prenesla na Republiko Slovenijo presežek prihodkov nad odhodki za leto 1991 v višini 462 milijonov tolarjev.

Shema 1 A: Bilanca stanja za letni obračun Banke Slovenije na dan 31.12.1992

v tisočih SIT

AKTIVA	31.12.1992	31.12.1991
1. TUJA AKTIVA (2+8)	70.768.712	6.499.249
2. Mednarodne denarne rezerve (3-7)	70.635.035	6.363.872
3. Zlato	10.461	6.365
4. Tuja gotovina (valute)	18.816	177.074
5. Vloge na vpogled	481.505	2.260.808
6. Vezane vloge	69.565.108	3.919.625
7. Vrednostni papirji	559.145	0
8. Druge terjatve do tujine	133.677	135.377
9. TERJATVE DO REPUBLIŠKEGA PRORAČUNA	8.850.426	8.649.807
10. TERJATVE DO DOMAČIH BANK (11+17+18)	16.295.966	3.806.306
11. Posojila (12-16)	15.594.989	2.396.456
12. Posojila v okviru reeskontnih kvot	0	934.207
13. Lombardna posojila	152.095	0
14. Likvidnostna posojila	15.000.000	0
15. Druga posojila	442.894	457.707
16. Vrednostni papirji s pogodbo o ponovnem odkupu	0	1.004.542
17. Vloge pri domačih bankah	99.282	432.352
18. Druge terjatve do domačih bank	601.695	977.498
19. KOVANCI	29.160	0
20. OSNOVNA SREDSTVA IN OPREMA	403.871	249.817
21. TERJATVE IZ OBRESTI IN NADOMESTIL	1.301.713	31.363
22. DRUGE KRATKOROČNE TERJATVE	99.954	3.825
23. DRUGA AKTIVA	72	18.993
24. NALOŽBE SKLADA SKUPNE PORABE	151.715	47.068
25. SKUPAJ AKTIVA (1+9+10+19+20+21+22+23+24)	97.901.589	19.306.428

(nadaljevanje sheme 1 A)

PASIVA	31.12.1992	31.12.1991
1. IZDANI BANKOVCI	25.532.167	9.768.671
2. VLOGE (3+6+10)	17.360.545	7.791.440
3. Vloge poslovnih bank (4+5)	10.716.008	6.089.073
4. Žiro računi in računi obvezne rezerve	6.335.455	6.089.073
5. Vloge v tujem denarju	4.380.554	0
6. Vloge javnega sektorja (7+8+9)	5.782.149	1.643.956
7. Vloge republiškega proračuna	2.519.762	0
8. Druge vloge na vpogled	53.404	3.738
9. Vloge v tujem denarju	3.208.983	1.640.218
10. Vloge drugih domačih komitentov (11+12)	862.388	58.411
11. Vloge podjetij	109.394	39.354
12. Vloge drugih finančnih organizacij	752.993	19.057
13. IZDANI TRŽNI VREDNOSTNI PAPIRJI (14+15)	40.760.211	0
14. Blagajniški zapisi v tolarjih	2.442.748	0
15. Blagajniški zapisi v tujem denarju	38.317.463	0
16. OMEJENE VLOGE	38.371	56.649
17. SREDSTVA V PLAČILNEM PROMETU	521.271	-1.629
18. KAPITAL	488.154	279.969
19. REZERVE BANKE	7.804.421	1.109.902
20. REVALORIZACIJSKE REZERVE	0	0
21. REZERVACIJE	0	102
22. NERAZDELJENI DOBIČEK IZ PRETEKLEGA LETA	158.286	0
23. TEKOČI DOBIČEK	3.574.857	158.286
24. RAČUNI TEČAJNIH RAZLIK	0	0
25. DRUGE KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	1.385.420	29.866
26. VIRI SKLADA SKUPNE PORABE	277.886	113.172
27. SKUPAJ PASIVA (1+2+13+16+17+18+19+20+21+22+ +23+24+25+26)	97.901.589	19.306.428

Bilanca uspeha Banke Slovenije za obdobje od 1.1. do 31.12.1992

v tisočih SIT

Zap. št.	Vsebina	Planirano I-XII	Realiziran o I-XII	Indeks 3:2
	1	2	3	4
	I. PRIHODKI			
	1. Obresti od sredstev, deponiranih v tujini	1.156.077	3.359.714	291
	2. Obresti za posojila	284.000	2.526.306	890
	3. Diskont	1.947.090	1.452.384	75
	4. Provizija	42.030	62.507	149
	5. Drugi prihodki	382.009	412.697	108
	6. Prihodki skupaj (1 do 5)	**3.811.206**	**7.813.608**	**205**
	II. ODHODKI			
	1. Obresti za sredstva depozitov	187.846	2.074.573	1.104
	2. Stroški izvajanja politike na odprtem trgu	2.320.433	1.013.609	44
	3. Provizija	3.454	6.348	184
	4. Stroški izdelave bankovcev	422.417	101.494	24
	5. Materialni in stroški amortizacije	236.178	270.566	115
	6. Osebni dohodki delavcev	510.477	510.466	100
	7. Drugo (konverzija YUD:SIT, odpis JIK)	-	136.008	
	8. Odhodki skupaj (1 do 7)	**3.680.805**	**4.113.064**	**112**
	III. PRESEŽEK PRIHODKOV	**130.401**	**3.700.544**	**2.838**
	IV. SKLADI			
	1. Povečanje poslovnega sklada	25.687	25.687	100
	2. Sanacija bank	100.000	100.000	100
	3. Povečanje rezerv	4.714	-	-
	4. Skladi skupaj (1 do 3)	**130.401**	**125.687**	**96**
	V. OSTANEK PRESEŽKA PRIHODKOV	-	3.574.857	-

Opomba: Realizirani zneski so izkazani po enaki metodologiji kot planirani.

Pojasnilo k postavkam bilance stanja

A K T I V A

1. TUJA AKTIVA

2. Mednarodne denarne rezerve

3. Zlato je ovrednoteno na podlagi 56. člena Zakona o računovodstvu po ceni 1.058,1 tolarjev za gram čiste kovine.

4. Tuja gotovina v trezorju Banke Slovenije je namenjena predvsem za potrebe uporabnikov proračuna in za minimalne intervencije Banke Slovenije.

5. Vloge na vpogled so dobroimetja na računih Banke Slovenije v tujini. V primerjavi s predhodnim letom so se zmanjšale, ker se je sestava mednarodnih rezerv spremenila v korist vezanih vlog.

6. Vezane vloge so prav tako dobroimetja na računih Banke Slovenije v tujini.

7. Vrednostni papirji izkazujejo naložbo v komercialne zapise, nominirane v DEM, z jamstvom nemške države.

8. Druge terjatve do tujine

Druge terjatve do tujine so dobroimetja iz opravljanja poslov na podlagi Goriškega sporazuma o maloobmejnem prometu po meddržavni pogodbi z Italijo iz leta 1955.

9. TERJATVE DO REPUBLIŠKEGA PRORAČUNA

Banka Slovenije in vlada Republike Slovenije sta se v skladu z 10. členom Ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije dogovorili (Protokol z dne 5.5.1992), da Banka Slovenije namesto terjatve do Narodne Banke Jugoslavije izkazuje dolgoročno terjatev do Republike Slovenije, dokler ne pride do razdelitve premoženja bivše Jugoslavije, ki naj bi bila v Republiki Sloveniji urejena s posebnim zakonom o skladu Republike Slovenije za sukcesijo.

Neto terjatve Banke Slovenije do Narodne banke Jugoslavije obsegajo (v milijonih tolarjev):

TERJATVE:

- izkoriščeni čeki NBJ	0,1
- zamenjana dinarska gotovina	8.576,2
- žiro računi bank	3.583,3
- obvezna rezerva bank	2.525,7
- druge prevzete vloge	283,8

OBVEZNOSTI:

- obveznost iz primarne emisije za del, ki je do denarne blokade potekal prek SDKJ	4.573,8
- saldo tekočega računa pri SDK (račun 971)	1.745,5
SKUPAJ NETO TERJATEV:	8.649,8

Razlika do celotne terjatve do republiškega proračuna zajema akontacijo presežka prihodkov po letnem obračunu za leto 1991 v znesku 158 milijonov tolarjev in terjatev za pokrivanje stroškov kovanja kovancev prve emisije v znesku 42 milijonov tolarjev po pogodbi med Republiko Slovenijo in Banko Slovenije, sklenjeni dne 26.10.1992.

10. TERJATVE DO DOMAČIH BANK

11. Posojila (postavke aktive od 12 do 16)

Skladno z denarno politiko Banke Slovenije se je spreminjala sestava posojil. Aprila so bila odpravljena posojila v okviru reeskontnih kvot pa tudi nakup vrednostnih papirjev s pogodbo o ponovnem odkupu. Uvedena so bila lombardna psojila na podlagi zastave blagajniških zapisov v tujem denarju, katerih stanje je bilo dne 31.12.1992 izkazano v višini 152 milijonov tolarjev. Največji del zneska posojil ob koncu leta sestavljajo likvidnostna posojila po posebnih sklepih in likvidnostna posojila prek noči v vrednosti 15.000 milijonov tolarjev. V postavko "druga posojila" so vključena posojila na podlagi deponiranih deviznih sredstev občanov v vrednosti 21,6 milijona tolarjev in posojila, ki so bila v letih 1984, 1986 in 1990 s posebnimi zveznimi zakoni spremenjena iz kratkoročnih v dolgoročna, v vrednosti 422,2 millijona tolarjev.

17. Vloge pri domačih bankah

Vloge pri domačih bankah so vloge, ki jih ima Banka Slovenije vezane za stanovanjske namene v višini 95,7 milijona tolarjev, in vloge v tujem denarju pri domačih bankah v višini 3,5 milijona tolarjev. Banka Slovenije od decembra 1992 sama opravlja skoraj vse posle plačilnega prometa s tujino za uporabnike proračuna prek lastnih računov v tujini.

18. Druge terjatve do domačih bank

Druge terjatve do domačih bank so devizni in tolarski avansi za izplačilo dvodelnih blagajniških zapisov Banke Slovenije z zapadlostjo 10.12.1992 v višini 600,2 milijona tolarjev in terjatev v višini 1,4 milijona tolarjev iz jamstva za hranilne vloge varčevalcev JIK banke Koper, ki je prenehala s svojo dejavnostjo v Sloveniji dne 30.6.1992.

19. KOVANCI

Kovanci izkazujejo nominalno vrednost prejetih kovancev prve emisije.

20. OSNOVNA SREDSTVA IN OPREMA

V primerjavi s stanjem ob koncu leta 1991 je neodpisana vrednost osnovnih sredstev in opreme večja za 154,1 milijona tolarjev, kar je posledica novih nabav in revalorizacije.

21. TERJATVE IZ OBRESTI IN NADOMESTIL

Terjatve iz obresti od posojil bankam in nadomestil sestavljajo:

- obračunane obresti in nadomestila za premalo izločeno obvezno rezervo za mesec december v višini 44 milijonov tolarjev;
- obračunane aktivne obresti do 31.12.1992, ki zapadejo v plačilo v letu 1993 in so vključene v prihodek v višini 707,8 milijona tolarjev;
- obračunane aktivne obresti po posebnem sklepu Sveta Banke Slovenije v znesku 549,8 milijona tolarjev.

22. DRUGE KRATKOROČNE TERJATVE

Največje kratkoročne terjatve so (v tisočih tolarjev):

- terjatve iz osebnih dohodkov (boleznine, otroški dodatki)	1.457
- terjatve do kupcev (komisijska prodaja priložnostnih kovancev)	6.145
- terjatve do komitentov za tuje bančne stroške	590
- terjatev za uporabo sredstev rezerv na žiro računu	90.927

23. DRUGA AKTIVA

V okviru druge aktive sta izkazani gotovina v blagajni in aktivna časovna razmejitev stroškov poštnin.

24. NALOŽBE SKLADA SKUPNE PORABE

Naložbe sklada skupne porabe sestavljajo (v tisočih tolarjev):

- stanovanjska posojila delavcem	47.617
- stanovanja in stanovanjske hiše	80.507
- počitniški objekti	22.298
- oprema skupne porabe	1.293

P A S I V A

1. IZDANI BANKOVCI

Izdani bankovci so bankovci v blagajnah bank in pri prebivalstvu.

2. VLOGE

3. **Vloge poslovnih bank**

4. Žiro računi in računi obvezne rezerve so izkazani kot vloge pri Banki Slovenije.

5. Postavka vloge v tujem denarju označuje vlogo Ljubljanske banke d.d., ki je bila zastavljena za zavarovanje tolarskih likvidnostnih posojil.

6. **Vloge javnega sektorja**

7. V skladu s 60. členom Zakona o Banki Slovenije so bila sredstva proračuna Republike Slovenije v letu 1992 postopoma prenesena na Banko Slovenije.

8. Druge vloge na vpogled so vloge tistih državnih organov in institucij, ki nimajo sklenjene pogodbe o vlaganju sredstev s poslovno banko.

9. Vloge v tujem denarju imata pri Banki Slovenije imata Sklad za razvoj Republike Slovenije v višini 3.107,5 milijona tolarjev in Agencija za prestrukturiranje gospodarstva v višini 10,7 milijona tolarjev. Pri Banki Slovenije so deponirana tudi devizna sredstva Ministrstva za finance, ki jih pristojni državni organi zasežejo storilcem deviznih prekrškov, v višini 90,7 milijona tolarjev.

10. **Vloge drugih domačih komitentov**

11. Vloge podjetij so žiro računi podjetij, ki nimajo sklenjene pogodbe o vključevanju žiro računa v depozit banke s poslovno banko.

12. Vloge drugih finančnih organizacij so v letu 1992 zelo porasle, ker so bile na podlagi Zakona o bankah in hranilnicah po 1.7.1992 hranilnice, ki so dobile dovoljenje od Banke Slovenije za poslovanje, glede obračuna in izločanja obvezne rezerve izenačene z bankami.

13. IZDANI TRŽNI VREDNOSTNI PAPIRJI

14. **Blagajniški zapisi v tolarjih**

Obveznosti iz vpisanih blagajniških zapisov v tolarjih so znašale ob koncu leta 925,5 milijona tolarjev, obveznosti tolarskega dela dvodelnih blagajniških zapisov pa 1.517,2 milijona tolarjev.

15. **Blagajniški zapisi v tujem denarju**

Tolarska protivrednost izdanih blagajniških zapisov v tujem denarju je znašala ob koncu leta 36.143,5 milijona tolarjev, obveznosti iz deviznega dela dvodelnega blagajniškega zapisa pa 2.174,0 milijona tolarjev.

16. OMEJENE VLOGE

Omejene vloge so devizne vloge uporabnikov proračuna za nakazila v tujino in omejene vloge gospodarstva.

17. SREDSTVA V PLAČILNEM PROMETU

Sredstva v plačilnem prometu so opravljena plačila na računih pri SDK, ki še niso prenesena na račune prejemnikov.

18. KAPITAL

Kapital se še vedno obračunava kot poslovni sklad, ki je v družbeni lasti. Povečanje poslovnega sklada v letu 1992 je predvsem posledica revalorizacije osnovnih sredstev in amortizacije.

19. REZERVE BANKE

Povečanje rezerv banke je izključno rezultat razporeditve pozitivnih tečajnih razlik.

22. NERAZDELJENI DOBIČEK IZ PRETEKLEGA LETA

V tej postavki je izkazan presežek prihodkov nad odhodki Banke Slovenije za drugo polletje 1991.

23. TEKOČI DOBIČEK

Banka Slovenije izkazuje za leto 1992 pozitivni finančni rezultat v višini 3.574,9 milijona tolarjev.

25. DRUGE KRATKOROČNE OBVEZNOSTI

Druge kratkoročne obveznosti sestavljajo naslednje največje postavke (v tisočih tolarjev):

- obveznosti za pokritje konverzije dinarjev v tolarje	134.561
- obveznosti za uporabo sredstev rezervnega sklada	90.927
- obveznosti do Agencije za sanacijo bank in hranilnic	100.000
- pasivne časovne razmejitve (obresti do 31.12.1992)	969.783

26. VIRI SKLADA SKUPNE PORABE

Viri sklada skupne porabe so viri sredstev skupne porabe za stanovanjska posojila v višini 238,2 milijona tolarjev in viri sredstev za druge potrebe v višini 39,6 milijona tolarjev.

Pojasnilo k postavkam bilance uspeha

I. P R I H O D K I

1. Obresti od sredstev, deponiranih v tujini

Veliki prihodki od obresti od sredstev, deponiranih v tujini, odražajo močan porast deviznih rezerv Banke Slovenije v letu 1992. Povprečna vrednost naložb se je povečala od 188,2 milijona DEM v januarju na 1.143,3 milijona DEM v decembru.

2. Obresti za posojila

Obresti za posojila so močno presegle načrtovane predvsem zaradi velikega izkoriščanja likvidnostnih posojil in zaradi nenačrtovanih nadomestil, ki so jih banke plačale za premalo izločeno obvezno rezervo.

3. Diskont

Diskont sestavljajo prihodki od deviznega poslovanja, in sicer marža, tj. razlika med prodajnim ali nakupnim in srednjim deviznim tečajem, v višini 567 milijonov tolarjev in prihodki od trgovanja z vrednostnimi papirji v višini 885 milijonov tolarjev.

4. Provizija

Banka Slovenije zaračunava provizijo za storitve v zvezi s plačevanjem v tujino, za odkup tujega denarja in za posle pri prodaji vrednotnic po sklepu o enotni tarifi, po kateri se zaračunavajo plačila za storitve, ki jih opravlja Banka Slovenije (Uradni list RS, štev. 23/91, 13/92 in 44/92).

5. Drugi prihodki

Drugi prihodki vključujejo izredne tečajne razlike po odločbi, prihodke od najemnin za poslovne prostore in prihodke po pogodbah za prenos valut.

II. O D H O D K I

1. Obresti za depozite

Obresti za depozite so bile obračunane skladno s sklepom o aktivnih in pasivnih obrestnih merah Banke Slovenije (Uradni list RS, štev. 17/91, 32/92 in 44/92), s sklepom o načinu obračunavanja, zaračunavanja in plačevanja aktivnih in pasivnih obresti Banke Slovenije (Uradni list RS, štev. 21/91), z navodili o načinu in rokih obračuna in plačila aktivnih in pasivnih obresti Banke Slovenije (Uradni list RS, štev. 3-2/92) in po

neposrednih ponudbah na podlagi sklepov Sveta Banke Slovenije. Vključene so obresti za vpisane blagajniške zapise v tolarjih in v tujem denarju, za vloge pri Banki Slovenije v tujem denarju, za sredstva obvezne rezerve bank in hranilnic in za sredstva proračuna Republike Slovenije.

2. Stroški izvajanja politike na odprtem trgu

Ta postavka zajema negativno maržo pri nakupu deviznih rezerv; načrtovani so bili tudi stroški za obresti za blagajniške zapise v tolarjih, ki pa so razporejeni v zap. II/1.

3. Provizija

Banka Slovenije plačuje bankam provizijo za storitve, kot so plačila v tujino, komisijska prodaja blagajniških zapisov itd.

4. Stroški izdelave bankovcev

Po končnem obračunu Narodne banke Slovenije na dan 30.6.1991 so bila za tiskanje denarja v rezerve banke namensko razporejena sredstva iz realiziranih tečajnih razlik. Za leto 1992 je bila načrtovana le razlika med neuporabljenimi rezerviranimi in potrebnimi sredstvi za dokončanje projekta tiskanja slovenskega denarja. Ker projekt še ni končan, bodo neporabljena sredstva prenesena v finančni načrt za leto 1993.

5. Materialni stroški in stroški amortizacije

Materialni stroški in stroški amortizacije so bili za 14,6% večji od načrtovanih.

6. Osebni dohodki delavcev

Osebni dohodki delavcev in neposredna skupna poraba so bili obračunani in izplačani po določbah kolektivne pogodbe, sklenjene med Banko Slovenije in sindikatom delavcev Banke Slovenije, davčne obveznosti iz osebnih dohodkov pa po določbah Zakona o zdravstvu in Zakona o prispevkih za socialno varnost.

7. Drugo

Pretežni del te postavke obsega izredni odhodek v znesku 134,6 milijona tolarjev, ki izhaja iz sklepa Sveta Banke Slovenije o načinu pokritja konvertiranih tolarjev iz dinarjev na računih pri Službi družbenega knjigovodstva. Ta strošek je nastal na podlagi odloka Vlade Republike Slovenije o dopolnitvah odloka o plačilnem prometu (Uradni list RS, štev. 1/92).

Vključen je tudi odhodek Banke Slovenije za pokrivanje tolarskih hranilnih vlog varčevalcev pri JIK banki Koper.

IV. S K L A D I

1. Povečanje poslovnega sklada

Sredstva za povečanje poslovnega sklada so bila razporejena v načrtovani višini.

2. Sanacija bank

Zakon o proračunu Republike Slovenije za leto 1992 ni predvideval sredstev za financiranje Agencije za sanacijo bank in hranilnic, zato je Banka Slovenije zagotovila sredstva iz svojih prihodkov v višini 100 milijonov tolarjev.

V. OSTANEK PRESEŽKA PRIHODKOV

Skladno z Zakonom o Banki Slovenije je presežek prihodkov nad odhodki Banke Slovenije prihodek proračuna. Po sklepu o potrditvi letnega obračuna Banke Slovenije za leto 1992 v državnem zboru, bo znesek 3.574.856.622,60 tolarjev prenesen na račun proračuna Republike Slovenije.